

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 2Cdo/121/2023                  |
| Identifikačné číslo spisu: | 8110224332                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 27.08.2025                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Mária Trubanová          |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2025:8110224332.1 |

## ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členov senátu JUDr. Jozefa Zlochu a JUDr. Aleny Adamcovej, v spore žalobcov: 1/ H. G., nar. S., bytom R., 2/ H. I., nar. S., bytom D., 3/ C. N., nar. S., bytom L., 4/ C. E., nar. S., bytom L., 5/ G. H., nar. S., bytom D., 6/ C. K., nar. S., bytom L., 7/ B. E., nar. S., bytom L., 8/ G. G., nar. S., bytom L., 9/ K. W., nar. S., bytom R., 10/ L. H., nar. S., bytom R., 11/ G. D., nar. S., bytom G., 12/ G. G., nar. S., bytom L., 13/ H. G., nar. S., bytom W., 14/ C. D., nar. S., bytom G., 15/ C. D., nar. S., bytom I., 16/ G. D., nar. S., bytom L., žalobcovia 1/, 2/, 11/, 15/ a 16/ zastúpení: Vojčik & Partners, s. r. o., advokátskou kanceláriou, so sídlom Rázusova 13, Košice, IČO: 36 866 563, žalobcovia 3/, 4/, 6/ - 10/, 12/ - 14/ zastúpení advokátom Mgr. Otom Salokym, so sídlom Hlavná 94, Prešov, proti žalovaným: 1/ C. O., nar. S., bytom C., zast. advokátom JUDr. Františkom Komkom, so sídlom Hlavná 27, Prešov, 2/ R. W., nar. S., bytom C., 3/ C. G., nar. S., bytom N., 4/ G. N., nar. S., bytom D., 5/ C. E., nar. S., bytom C., 6/ B. N., nar. S., bytom H., 7/ G. E., nar. S., bytom C., 8/ K. A., nar. S., bytom C., 9/ C. D., nar. S., bytom D., 10/ G. D., nar. S., bytom D., 11/ T. D., nar. S., bytom D., 12/ A. D., nar. S., bytom D., (žalovaní 9/ až 12/ po pôvodne žalovanom 9/ B. D., nar. S., zomr. S., naposledy bytom D.), 13/ F. R., nar. S., bytom H., 14/ G. R., nar. S., bytom C., 15/ N. R., nar. S., bytom C., 16/ C. H., nar. S., D., 17/ B. I., nar. S., bytom S., 18/ B. I., nar. S., bytom G., 19/ G. D., nar. S., bytom L., 20/ C. D., nar. S., bytom C., 21/ T. L., nar. S., bytom C., 22/ L. T., nar. S., bytom G., zastúpená B. T., nar. S., bytom G., 23/ G. G., nar. S., bytom G., 24/ Y. G., nar. S., bytom Q., 25/ B. E., nar. S., bytom L., 26/ G. D., nar. S., bytom C., 27/ B. H., nar. S., bytom C., 28/ G. W., nar. S., bytom L., 29/ C. F., nar. S., bytom E., 30/ I. F., nar. S., bytom U., 31/ G. F., nar. S., bytom N., 32/ G. O., nar. S., bytom C., 33/ G. O., nar. S., bytom C., 34/ B. O., nar. S., bytom C., 35/ G. O., nar. S., bytom C., 36/ R. F., nar. S., bytom N., žalovaní 2/, 3/, 4/, 6/, 7/, 9/, 19/ a 21/ zastúpení advokátom JUDr. Jánom Klimekom, so sídlom Sládkovičova 8, Prešov, o určenie neplatnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29C/191/2010, o dovolaní žalovaného 1/ a dovolaní žalovaných 2/, 3/, 4/, 6/, 7/, 9/, 19/ a 21/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 22. februára 2023 sp. zn. 2Co/21/2021, takto

### rozhodol:

Dovolenie z a m i e t a .

Žalobcovia 1/, 2/, 3/, 4/, 6/, 7/, 8/, 9/, 10/, 11/, 12/, 13/, 14/ 15/ a 16/ m a j ú proti žalovaným 1/, 2/, 3/, 4/, 6/, 7/, 9/, 19/ a 21/ n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

Žalobcom 1/, 2/, 3/, 4/, 6/, 7/, 8/, 9/, 10/, 11/, 12/, 13/, 14/ 15/ a 16/ proti žalovaným 5/, 8/, 10/ - 18/, 20/, 22/ - 36/ náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a .

## Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. októbra 2016 č. k. 29C/191/2010-944 (ďalej len „rozsudok okresného súdu, prvý v poradí“) žalobu zamietol (prvá výroková veta); žalovaným v 1. až 28. rade voči žalobcom v 1. až 12. rade priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (druhá výroková veta).

1.1. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, prvého v poradí, vyplýva, že žalobcovia sa žalobou pôvodne domáhali určenia, že notárska zápisnica č. N 138/2007, Nz 39095/2007, NCRls 38820/2007 o priebehu ustanovujúceho valného zhromaždenia spoluvlastníkov podielov v spoločnej nehnuteľnosti o založení pozemkového spoločenstva a výsledku volieb do orgánov pozemkového spoločenstva, napísaná dňa 2. októbra 2007 na Notárskom úrade JUDr. Jozefa Pavlíka, notára, so sídlom Rastislavova 5, 040 01 Košice, je neplatná. V priebehu konania, dochádzalo nielen k úprave žaloby pokiaľ ide o účastníctvo v konaní, ale žalobcovia sa taktiež domáhali, aby súd pripustil zmenu žaloby; okresný súd uznesením z 15. marca 2016 naposledy pripustil zmenu žaloby, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva podpísanej dňa 22. septembra 2007, ako aj nulitosti uznesení zo stretnutia uskutočneného dňa 22. septembra 2007 označeného ako ustanovujúce valné zhromaždenie pozemkového spoločenstva, osvedčené v notárskej zápisnici č. N 138/2007, Nz 39095/2007, NCRls 38820/2007 spísanej dňa 2. októbra 2007 na Notárskom úrade JUDr. Jozefa Pavlíka, notára, so sídlom v Košiciach. Žalovaní s podanou žalobou nesúhlasili.

1.2. Okresný súd rozsudkom, prvým v poradí, žalobu zamietol z dôvodu, že žalobcovia nepreukázali naliehavý právny záujem na požadovanom určení; vyslovením neplatnosti, resp. nulity právnych úkonov by nebola odstránená spornosť, kto je podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností vedených na LV č. XXX pre k. ú. O.; okresný úrad by v zmysle § 34 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (ďalej len „katastrálny zákon“ alebo „zákon č. 162/1995 Z. z.“) nemohol vyznačiť stav pred týmto právnym úkonom v prospech konkrétneho subjektu s právnou subjektivitou. Podstatné pre okresný súd bolo, že určovacou žalobou nebude odstránená spornosť vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a s konečnou platnosťou nebude vyriešená otázka, kto je podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností titulom práva právneho predchodcu.

1.3. Okresný súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania pri aplikácii § 255 a § 262 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) uznesením z 28. februára 2019 č. k. 2Co/147/2017-1140 (ďalej aj „zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu“) rozsudok okresného súdu (prvý v poradí) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičmi žalobkyne v 6. rade, žalovanej v 10. rade a žalovaného v 11. rade.

2.1. Krajský súd konal na odvolanie žalobcov v 1., 2., 11. až 14. rade namietajúcich nesprávne právne posúdenie súdom prvej inštancie. S poukazom n a závery vyslovené Najvyšším súdom Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/144/2002 konštatoval, že nie je vylúčené, aby sa rozhodovalo o platnosti namietanej zmluvy o založení pozemkového spoločenstva s právnou subjektivitou, ktorou bolo osvedčené vlastnícke právo dotknutých vlastníkov; zákon takto koncipovaný žalobný návrh pripúšťa a je potrebné ustáliť, či účastníci tohto právneho úkonu sú stranami v prebiehajúcom konaní.

2.2. Vychádzal aj z tvrdení žalobcov, ktorí požadovali, aby boli novousporiadané spoluvlastnícke podiely k spoločnej nehnuteľnosti podľa pôvodnej knihy urbáriátu. Odvolací súd poukázal na zákon č. 384/2008 Z. z., ktorým sa zmenil a doplnil okrem iného aj katastrálny zákon s účinnosťou od 15. októbra 2008, a ktorý zaviedol ochranný mechanizmus proti účelovým opakovaným prevodom nehnuteľností v snahe

komplikovať súdny proces a faktické vrátenie nehnuteľností. Právna úprava mala na zreteľ stav, keď nie je vždy možné podať žalobu o určenie vlastníckeho práva; táto úprava nebráni platnému nadobudnutiu vlastníckeho práva, ak bol prevodca oprávnený predmet prevodu previesť. Právna úprava poskytla riešenie, aby dotknuté osoby nemuseli vyvolávať ďalšie súdne konanie po úspešne ukončenom spore, prípadne rozširovať žalobu o nový predmet sporu a o ďalších žalovaných. Žalobcovi sa umožnilo podať žalobu proti účastníkom napadnutého právneho úkonu, prípadne viacerých právnych úkonov, ak došlo k opakovaným prevodom. Po podaní žaloby môže v ten istý deň navrhnúť zápis poznámky s doložením žaloby potvrdenej v podateľni súdu a ďalšie prevody po zápise poznámky mu už nestiažia procesnú situáciu a zjednodušia mu navrátenie veci do predošlého stavu, vrátane zosúladienia formálneho stavu v katastri so stavom skutočným. Táto právna úprava teda umožňuje, aby v dôsledku ďalších zmien práv k nehnuteľnostiam, ku ktorým dôjde počas súdneho konania, nebolo nutné meniť žalobu napádaním ďalších právnych úkonov a rozširovaním okruhu pasívne legitimovaných strán sporu. Výrok právoplatného rozsudku o neplatnosti právneho úkonu, ktorým sa nakladalo s nehnuteľnosťou, je v takom prípade záväzným nielen pre účastníkov konania, ale aj pre osoby neoznačené v rozsudku, ktoré nadobudli vecné právo k nehnuteľnosti od strany sporu po začatí súdneho konania, pokiaľ právna zmena bola prevedená po zápise poznámky o začatí súdneho konania v katastri nehnuteľností.

2.3. V prejednávanej veci z listu vlastníctva č. XXX pre k. ú. O. takýto zápis poznámky o prebiehajúcom spore vyplýva; prípadný právoplatný rozsudok by tak zaväzoval aj osoby neoznačené v rozsudku, ak právna zmena bola prevedená po zápise poznámky o začatí konania.

2.4. Z uvedeného dôvodu odvolací súd postupom podľa § 389 ods. 1 písm. b) a c) CSP rozsudok okresného súdu (prvý v poradí) zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Uviedol, že za situácie, keď je daný naliehavý právny záujem žalobcov na podanej žalobe o neplatnosť právneho úkonu, súd prvej inštancie sa bude v ďalšom konaní zaoberať konkrétnymi dôvodmi namietanej neplatnosti zmluvy v spojení s vecnou legitímáciou označených strán sporu.

3. Okresný súd Prešov rozsudkom z 21. októbra 2020 č. k. 29C/191/2010-1301 (ďalej len „rozsudok okresného súdu, druhý v poradí“), určil, že zmluva o založení pozemkového spoločenstva podpísaná dňa 22. septembra 2007 v Sabinove je neplatná (prvá výroková veta). Určil, že uznesenia zo stretnutia uskutočneného dňa 22. septembra 2007 označeného ako ustanovujúce valné zhromaždenie pozemkového spoločenstva, a to: zoznam vlastníkov a počet podielov Pozemkového spoločenstva v Orkucanoch, zmluva o založení Pozemkového spoločenstva v Orkucanoch, poplatok vo výške 50 Sk na pôvodný podiel ročne, stanovy Pozemkového spoločenstva v Orkucanoch, plán činnosti Pozemkového spoločenstva v Orkucanoch na rok 2007, zvolenie výboru pozemkového spoločenstva, zvolenie dozornej rady, osvedčené v notárskej zápisnici č. N 138/2007, Nz 39095/2007, NCRls 38820/2007 o priebehu ustanovujúceho valného zhromaždenia spoluvlastníkov podielov v spoločnej nehnuteľnosti o založení pozemkového spoločenstva a výsledku volieb do orgánov pozemkového spoločenstva napísanej dňa 2. októbra 2007 v Notárskom úrade JUDr. Jozefa Pavlíka, notára, so sídlom Rastislavova 5, 040 01 Košice, sú neplatné (druhá výroková veta). Žalobcom v 1., 2., 11., 15. a 16. rade voči žalovaným v 1. - 4., 6., 7., 16., 18., 28. - 33. rade priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (tretia výroková veta). Vo vzťahu žalobcov v 1., 2., 11., 15. a 16. rade a žalovaných v 5., 8., 10. - 15., 17., 19. - 27. rade nárok na náhradu trov konania nepriznal (štvrtá výroková veta). Žalobcom v 3. - 10. rade, v 12. - 14. rade nárok na náhradu trov konania nepriznal (piata výroková veta).

3.1. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu, druhého v poradí, vyplýva, že p o zmene žaloby pripustenej uznesením z 15. marca 2016 konal o žalobe, ktorou s a žalobcovia domáhali určenia neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva podpísanej dňa 22. septembra 2007, ako aj nulitnosti uznesení zo stretnutia uskutočneného 22. septembra 2007 označeného ako ustanovujúce valné zhromaždenie pozemkového spoločenstva osvedčené v notárskej zápisnici o priebehu ustanovujúceho valného zhromaždenia. Dôvodom pre vyslovenie neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva mala byť skutočnosť, že zmluva bola podpísaná osobami, ktoré v čase jej uzatvorenia neosvedčili svoje vlastnícke právo. Z uvedeného dôvodu neplatná zmluva o založení pozemkového spoločenstva sa stala titulom nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vedeným na LV č.

XXX (predtým LV č. XXX) pre k. ú. O.; správa katastra priznala notárskej zápisnici hmotnoprávne účinky napriek tomu, že notárska zápisnica neosvedčila vlastnícke práva osôb, ktoré sa tzv. ustanovujúceho valného zhromaždenia mali zúčastniť. Žalovaní so žalobou nesúhlasili a žiadali ju ako nedôvodnú zamietnuť; namietali absenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení a namietali premlčanie.

3.2. Okresný súd vec právne posúdil podľa § 137, § 228 CSP, § 34 ods. 1, ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z., § 2 ods. 1, ods. 2, ods. 3, § 5 ods. 2, ods. 3, ods. 4, ods. 5, ods. 6, § 10 ods. 1, ods. 2, § 10, § 11 ods. 1, ods. 2, ods. 3, ods. 4 zákona č. 181/1995 Z. z. o pozemkových spoločenstvách (ďalej len „zákon č. 181/1995 Z. z.“ alebo „zákon o pozemkových spoločenstvách“), § 132 Občianskeho zákonníka, § 4 ods. 1, ods. 2, ods. 3, § 6 ods. 1, ods. 2, ods. 3, ods. 4, ods. 5, ods. 6, ods. 7, ods. 8 zákona č. 229/1991 Zb., okresný súd citoval zákon č. 81/1949 Zb. SNR. Vykonaným dokazovaním zistil, že pôvodný urbársky majetok v k. ú. O. bol zapísaný v pozemnoknižnej vložke č. 48 na vlastníka s označením „Urbársky gazdovia obce Orkucany“ na základe pôvodného horevzatia a na základe skutočného rozdielu; v prospech tohto vlastníka bol založený list vlastníctva č. XXX. Následne bol 5. októbra 2007 vykonaný zápis záznamom do katastra nehnuteľností namietanej notárskej zápisnice; súčasťou notárskej zápisnice bola aj prezenčná listina právnych nástupcov pozemkového spoločenstva Orkucany, zoznam členov pozemkového spoločenstva a zmluva o založení pozemkového spoločenstva. Pod číslom zmeny 35/08 bol v KN zapísaný register obnovenej evidencie pozemkov (ROEP) v k. ú. O., predmetné pozemky boli prepísané na LV č. XXX. Poukázal na následné zmeny na liste vlastníctva z dôvodu prevodu a prechodu vlastníckeho práva; poukázal na nadobúdacie tituly spoluvlastníckych podielov u jednotlivých strán sporu, ako aj na skutočnosť, že niektorí zo žalobcov nie sú na liste vlastníctva vedení ako podieloví spoluvlastníci, títo žalobcovia tvrdia, že im vlastnícke právo k nehnuteľnostiam patrí titulom ich právnych predchodcov.

3.3. Súd prvej inštancie konajúc o určovacej žalobe posudzoval naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Zotrval na právnom názore vyslovenom v rozsudku, prvom v poradí, že naliehavý právny záujem nie je daný. V dôsledku kasačnej záväznosti právneho názoru vysloveného odvolacím súdom v zrušujúcom uznesení však uzavrel, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení je daný.

3.4. Uviedol, že namietanou notárskou zápisnicou bol osvedčený priebeh ustanovujúceho valného zhromaždenia pozemkového spoločenstva s právnou subjektivitou; bola schválená zmluva o založení pozemkového spoločenstva a realizovaná voľba do orgánov spoločenstva. Súčasťou namietanej notárskej zápisnice bola aj prezenčná listina právnych nástupcov pozemkového spoločenstva Obce Orkucany, zoznam členov pozemkového spoločenstva a zmluva o založení pozemkového spoločenstva podľa zákona č. 181/1995 Z. z. Notárska zápisnica bola zapísaná záznamom do katastra nehnuteľností pod č. Z-115907.

3.5. Z ustanovení zákona č. 181/1995 Z. z. možno vyvodiť, že členom pozemkového spoločenstva môže byť iba podielový spoluvlastník spoločnej nehnuteľnosti a iba tento môže uzatvoriť zmluvu o založení pozemkového spoločenstva a byť členom jeho orgánov. O založení pozemkového spoločenstva (a o voľbe orgánov spoločenstva) tak mohli hlasovať iba podieloví spoluvlastníci spoločných nehnuteľností pôvodne zapísaní v pozemkovej knihe, vo vložke č. 48, pre k. ú. O.. Osobám zúčastneným ustanovujúceho valného zhromaždenia vlastnícke právo nesvedčalo; ako vlastník bol zapísaný subjekt označený ako „Urbársky gazdovia Obce Orkucany“. Časť žalovaných tvrdila, že sa vychádzalo zo zoznamu podielnikov Urbariátu Obce Orkucany z roku 1929, ktorý sa mal ako jediný v archíve zachovať a výška jednotlivých spoluvlastníckych podielov mala byť určená podľa návrhu spracovaného žalovanými 3/ a 4/. Z ich vyjadrenia však vyplynulo, že pred konaním ustanovujúceho valného zhromaždenia nebola realizovaná identifikácia bývalých podielnikov urbariátu podľa zoznamu z roku 1929 a osoby, ktoré sa ustanovujúceho valného zhromaždenia zúčastnili, nedisponovali akýmkoľvek hmotnoprávnym úkonom preukazujúcim ich vstup do práv a povinností bývalých podielnikov urbáru. Ich vlastnícke právo bolo zapísané až na základe namietanej notárskej zápisnice. S poukazom na § 132 Občianskeho zákonníka súd prvej inštancie ustálil, že zo žiadneho právneho

predpisu nevyplýva, že by nadobúdacím titulom vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam bola notárska zápisnica osvedčujúca priebeh ustanovujúceho valného zhromaždenia podľa § 46 a § 61 zákona č. 323/1992 Zb.

3.6. Súd prvej inštancie sa zaoberal aj otázkou, či bývalý urbár s označením „Urbársky gazdovia obce Orkucany“ podliehal právnej úprave zákona č. 81/1949 Zb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov alebo zákona č. 2/1958 Zb. SNR o úprave pomerov a obhospodarovaní spoločne užívaných lesov bývalých urbarialistov, komposesorátov a podobných útvarov. Podľa záverov súdu prvej inštancie vzhľadom na charakter pozemkov pôvodne vedených v pozemnoknižnej vložke č. 48, tieto podliehali právnej úprave zákona č. 81/1949 Zb. SNR. Podľa uvedeného zákona všetok nehnuteľný majetok prechádza do vlastníctva jednotných družstiev a súčasne s prechodom zanikajú urbáre. V takomto prípade k navráteniu vlastníctva bývalých podielových urbárikov mohlo dôjsť len vo vzťahu k oprávneným osobám uvedeným v § 4 zákona č. 229/1991 Zb.

3.7. Okresný súd poukázal na obdobnú právnu vec, v ktorej sa riešila otázka vstupu právnych nástupcov do práv a povinností bývalých urbarialistov v súvislosti s o zrušením urbáru spoločne užívaných lesov; poukázal na závery vyslovené Ústavným súdom Slovenskej republiky v náleze zo 6. decembra 2018 sp. zn. IV. ÚS 150/2018, podľa ktorých ak správny orgán zdôraznil, že zrušením urbáru zostalo vlastníctvo podielnikov zachované, bolo jeho úlohou odôvodniť právne nástupníctvo členov pozemkového spoločenstva po pôvodných podielnikoch, teda vysporiadať sa s tým, ako členovia pozemkového spoločenstva vstúpili do práv a povinností po pôvodných urbárikoch vrátane identifikácie samotných pôvodných urbárikov (...), (...) pokiaľ správny orgán dospel v rozhodnutí k záveru, že členovia pozemkového spoločenstva presne identifikovaní vo výroku rozhodnutia sú súčasne aj podielovými spoluvlastníkmi sporných pozemkov, bolo jeho povinnosťou tento svoj záver náležitým spôsobom odôvodniť. Notárska zápisnica osvedčujúca vydržanie ako originálny spôsob nadobudnutia vlastníctva k nehnuteľnosti totiž už zo svojej podstaty nemôže zároveň automaticky osvedčovať veľkosť podielov „pôvodných urbárikov“, keďže osvedčuje len hmotnoprávny úkon (vydržania), na podklade ktorého svedčí vlastnícke právo určitému subjektu - v konkrétnych okolnostiach veci súčasným členom pozemkového spoločenstva.

3.8. V nadväznosti na uvedené okresný súd konštatoval, že bolo nevyhnutné, aby osoby zúčastňujúce sa ustanovujúceho valného zhromaždenia ku dňu jeho konania preukázali svoje právne nástupníctvo po bývalých podielnikoch urbáru a súčasne osvedčili vlastnícke právo k určeným spoluvlastníckym podielom. V danej veci však fyzické osoby zúčastňujúce sa ustanovujúceho valného zhromaždenia ku dňu jeho konania nevedeli preukázať hmotnoprávnym úkonom o ich vstupe do práv a povinností tvrdené právo ich predchodcov podľa zoznamu podielnikov bývalého urbáru z roku 1929, a teda, že sú nadobúdateľmi vlastníckeho práva k určeným spoluvlastníckym podielom a nehnuteľnostiach, ktoré boli predmetom spoločného hospodárenia bývalého urbáru. Neboli zistené skutočnosti preukazujúce identifikáciu jednotlivých pôvodných urbárikov, od ktorých svoje nástupníctvo odvodzovali; čestné prehlásenia o ich právnom nástupníctve nespĺňajú náležitosť hmotnoprávneho úkonu preukazujúceho ich vstup do práv a povinností právneho predchodcu. Ku dňu ustanovujúceho valného zhromaždenia tak neboli subjektami oprávnenými uzatvoriť zmluvu o založení spoločenstva s právnou subjektivitou a súčasne voliť orgány spoločenstva, ktorých členmi môžu byť iba členovia pozemkového spoločenstva.

3.9. Na základe uvedeného okresný súd uzavrel, že zmluva o založení spoločenstva, ako aj uznesenia prijaté na ustanovujúcom valnom zhromaždení sú absolútne neplatnými právnymi úkonmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka pre rozpor so zákonom č. 181/1995 Z. z. Súd prvej inštancie navyše konštatoval, že nebolo správne, pokiaľ sa vychádzalo zo zoznamu podielnikov z roku 1929 za stavu, keď k zrušeniu urbáru došlo až v priebehu päťdesiatych rokov 20. storočia; zo zachovanej zápisnice z rokovania komisie urbáriátu z 3. júna 1955 vyplýva, že členmi urbáru boli aj iné osoby, ako uvedené v zozname z roku 1929.

3.10. Pri rozhodovaní o trovách konania okresný súd aplikoval § 255 ods. 1, ods. 2 a § 257 Civilného

sporového poriadku.

4. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 22. februára 2023 č. k. 2Co/21/2021-1436 rozhodol o pokračovaní v konaní s právnymi nástupcami pôvodne žalovaného v 9. rade (prvá výroková veta); rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (druhá výroková veta); stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (tretia výroková veta).

4.1. Odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania; rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil podľa § 387 ods. 1, ods. 2 CSP.

4.2. Odvolací súd venoval pozornosť otázke naliehavého právneho záujmu s poukazom na § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Z. z. Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „OSP“); § 470 ods. 1, ods. 2 a § 137 písm. c) CSP. Vo všeobecnosti konštatoval, že všeobecným predpokladom, aby súd žalobe vyhovel, je právny záujem žalobcu, a teda záujem na tom, aby bol vyhovujúci rozsudok pre neho po právnej stránke významný. Pri určovacích žalobách samotná dôvodnosť skutkových a právnych tvrdení žalobcu ešte neznamená, že prípadný vyhovujúci určovací rozsudok bude mať pre žalobcu právny význam, teda či bude sporové konanie užitočné alebo zbytočné. Súdne konanie sa chápe aj ako určitá služba poskytovaná štátom žalobcovi za účelom ochrany jeho práv; je dôvodné zisťovať, či má pre žalobcu zmysel. Žalobca musí naliehavý právny záujem na určení práva preukázať, ibaže právny záujem vyplýva z osobitného predpisu. Žalobca nemá naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je, ak už k porušeniu došlo; ochranu už porušeného práva môže dosiahnuť žalobou na plnenie. Doktrína preventívneho charakteru určovacej žaloby vychádza z toho, že žalobca má naliehavý právny záujem vtedy, ak k porušeniu jeho práva nedošlo, jeho právo je neisté alebo ohrozené. Stav tejto neistoty alebo ohrozenia možno odstrániť tým, že bude existovať rozhodnutie súdu o existencii (neexistencii) práva; doktrínu preventívneho charakteru a interpretačné dôsledky tejto doktríny nie je možné absolutizovať. V mnohých prípadoch ju nemožno vzťahovať na určovacie žaloby, ktoré predpokladá osobitný predpis, kde žalobca naliehavý právny záujem nepreukazuje. Za špecifických okolností nie je vylúčené, že žalobca bude mať naliehavý právny záujem na určení práva aj vtedy, ak právo už bolo porušené.

4.3. Odvolací súd poukázal na závery najvyššieho súdu vo vzťahu k otázke naliehavého právneho záujmu, špeciálne na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 11. decembra 2019 sp. zn. 2ObdoV/11/2019. Z uvedeného rozhodnutia a rozhodnutí v ňom citovaných vyplýva, že povinnosťou súdu pri skúmaní naliehavého právneho záujmu je posúdiť, či určovací žalobný návrh je vhodným a správne zvoleným nástrojom ochrany práva, t. j. ak neistotu žalobcu v právnom vzťahu je možné odstrániť navrhovaným určovacím výrokom. Otázku existencie, resp. neexistencie naliehavého právneho záujmu treba posudzovať výlučne s ohľadom na právny záujem žalobcu, záujem žalovaného je pri posudzovaní tejto otázky súdom irelevantný. Žalobca má naliehavý právny záujem na určovacej žalobe vždy vtedy, ak nemá možnosť domáhať sa ochrany svojich práv alebo oprávnených záujmov iným procesným spôsobom; ide o prípady, kedy žalobca nemá možnosť podať žalobu na plnenie a kedy má legitimáciu na podanie žaloby na plnenie výlučne žalovaná strana. Aj v prípade, kedy žalobca, ktorý podal určovaciu žalobu, má možnosť podať žalobu na plnenie, všeobecne neplatí, že by nebol daný naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení. Ide o prípady, kedy by žalobou na plnenie nebol vyčerpaný celý predmet konania o určovacej žalobe alebo kedy sa určovacím výrokom rozsudku vytvorí pevný základ vzťahu medzi stranami sporu.

4.4. Odvolací súd dospel k záveru, že podaná žaloba je prípustná určovacou žalobou podľa § 137 písm. c) CSP. Pre posúdenie bolo rozhodujúce, že vlastnícke právo k nehnuteľnostiam bolo na LV č. XXX zapísané titulom notárskej zápisnice, ktorou bola osvedčená zmluva o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany, čo s poukazom na § 132 Občianskeho zákonníka nie je možné. Ani strany sporu nerozporovali tú skutočnosť, že ich vlastníctvo nebolo notárom riadne osvedčené; ich vlastníctvo malo byť osvedčené na základe čestných vyhlásení a zároveň mal byť určený aj ich podiel na spoločnej nehnuteľnosti. S poukazom na § 32 ods. 2 katastrálneho zákona odvolací súd dospel k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, a to aj vzhľadom na neúspešné domáhanie sa preskúmania zákonnosti rozhodnutia bývalej Správy katastra Prešov zo 4. septembra 2013

č.: Xo 27/2013/Ba v spojení s rozhodnutím bývalej Správy katastra Sabinov zo 6. mája 2013 č.: X 7/2012/JU a konaním vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3S/88/2013. Práve v uvedenom rozhodnutí správny súd odkázal na občianskoprávne konanie; v zmysle uvedeného bolo pre žalobcov potrebné domáhať sa žalobou neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva osvedčenom notárskou zápisnicou. Vzhľadom na neplatnosť zmluvy o založení pozemkového spoločenstva tak podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie opodstatnene pristúpil k určeniu neplatnosti uznesení zo stretnutia uskutočneného rovnako 22. septembra 2007.

4.5. K odvolacej námietke nedostatočnej pasívnej, ale aj aktívnej vecnej legitímácie, odvolací súd uviedol, že v spore na strane žalobcu vystupujú právni nástupcovia pôvodných vlastníkov podielov spoločnej nehnuteľnosti zapísanej v pozemnoknižnej vložke č. 48 pre k. ú. O. a na strane žalovaných vystupujú fyzické osoby, ktorými došlo k založeniu pozemkového spoločenstva na základe namietanej notárskej zápisnice.

4.6. K namietanému nedostatočne zistenému skutkovému stavu týkajúceho sa vyvlastnenia nehnuteľností, ktorých vlastníkom sa mal stať štát, odvolací súd uviedol, že z listu vlastníctva č. XXX nevyplýva, že by podielovým spoluvlastníkom mala byť aj Slovenská republika; ak žalovaní tvrdili, že geometrickým plánom mali vzniknúť nové parcely zapísané na novozaložených LV, týchto sa žaloba netýka.

4.7. Za podstatnú považoval odvolací súd skutočnosť, že zmluva o založení pozemkového spoločenstva bola uzavretá fyzickými osobami, ktorých vlastnícke právo nebolo riadne osvedčené; z uvedeného dôvodu je zmluva neplatná pre rozpor s § 2 ods. 2 zákona č. 181/1995 Z. z. v znení platnom k 22. septembru 2007. Pri založení pozemkového spoločenstva sa vychádzalo zo zoznamu podielnikov z roku 1929, pričom zo zápisnice z rokovania komisie urbáriátu z 3. júna 1955 vyplýva, že členmi urbáru boli aj iné osoby, ktoré v zozname z roku 1929 uvedené nie sú.

4.8. Za nedôvodnú považoval odvolací súd aj námietku týkajúcu sa vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zapísaného na základe prevodov a prechodov práva, nakoľko mal za to, že žalobcovia nemali inú možnosť, ako podať žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva, keďže ani na základe rozhodnutia v správnom konaní súd žalobe nevyhovел, nakoľko mal za to, že správny orgán nemôže zmeniť údaje zapísané v katastri nehnuteľností. Považoval za potrebné žalobe vyhovieť a poskytnúť žalobcom súdnu ochranu, ktorá by im v prípade zamietnutia žaloby bola odmietnutá.

4.9. Odvolací súd potvrdil ako závislý aj výrok o nároku na náhradu trov konania stotožniac sa s jeho odôvodnením. Trovy odvolacieho konania stranám sporu nepriznal z dôvodu, že úspešným žalobcom v odvolacom konaní trovy nevznikli a žalovaní vzhľadom na výsledok odvolacieho konania nemajú právo na ich náhradu.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 2/, 3/, 4/, 6/, 7/, 9/, 19/ a 21/ (ďalej spoločne „dovolatelia 1/“) prostredníctvom právneho zástupcu JUDr. Jána Klimeka dovolanie; prípustnosť dovolania odvodili od § 420 písm. d) a f) a § 421 ods. 1 CSP. Navrhli, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie eventuálne, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietne a v takom prípade im priznal nárok na náhradu trov celého konania.

5.1. V podanom dovolaní poukázali na obsah svojho odvolania proti rozsudku súdu prvej inštancie a v celom rozsahu ho prevzali do textu podaného dovolania.

5.2. Pokiaľ uplatnili dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. d) CSP namietali, že v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo. Za prekážku rozhodnutej veci (res iudicata) považovali rozhodnutia vydané v správnom konaní, kde žalobca 1/ uplatňoval ten istý dôvod, že podklad pre zápis bol neplatný a súdy, vrátane Ústavného súdu Slovenskej republiky, jeho námietkam nevyhoveli.

5.3. Namietali, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepresvedčivé a nepreskúmateľné; odvolací súd nereagoval na všetky námietky uvedené v odvolaní a na k odvolaniu pripojené prílohy. Odvolací súd sa nedostatočne vysporiadal s námietkou premlčania. Zdôraznili, že žaloba mala iný žalobný petit a rovnako aj právny základ; k zmene žaloby došlo až po trojročnej premlčacej dobe. Dovolatelia 1/ považovali rozhodnutie za nevykonateľné; nastolili otázky, koho ako vlastníkov nehnuteľností kataster vyznačí, či urbárskych gazdov obce Orkucany, keď všetci sú mŕtvi; ako sa naloží s majetkom Slovenskej republiky zapísaným na LV č. XXXX, keď Slovenská republika nebola účastníkom konania. Pýtali sa, či všetky zmluvy o prevode a vyvlastňovacie rozhodnutia stratia platnosť; či sa vrátia výkupné ceny a či sa tým bude udeľovať výstavba komunikácie.

5.4. V ďalšom texte dovolania sa dovolatelia 1/ vyjadrovali k jednotlivým bodom napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. K naliehavému právnomu záujmu uviedli, že tento musí žalobca preukázať; odvolací súd uvádza, z akého právneho predpisu má naliehavý právny záujem na požadovanom určení vyplývať. Nepovažovali za pravdivé, že žalobcovia nemali inú možnosť, než podať určovaciu žalobu; tvrdili, že každý kto sa domnieva, že má mať nejaký podiel spoločnej nehnuteľnosti, môže podať žalobu o určenie vlastníckeho práva. Takýto žalobca by po právoplatnom rozsudku bol zapísaný na liste vlastníctva a súčasne by sa stal členom Pozemkového spoločenstva Orkucany.

5.5. Dovolatelia 1/ nesúhlasili so záverom odvolacieho súdu, že strany sporu majú dostatočnú aktívnu a pasívnu legitímáciu. Na zistenie, kto má byť právnym nástupcom po spoločníkoch zapísaných v pozemnoknižnej vložke č. 48 by musel prebehnúť celý rad dedičských konaní a tieto súdu neboli doložené. Aj preto sa pri založení spoločenstva použili iba čestné vyhlásenia. Na strane žalobcov vystupujú tí, ktorí sa zúčastnili na založení spoločenstva a sú rovnako zapísaní ako podielovní spoluvlastníci spoločnej nehnuteľnosti; na strane žalobcu vystupujú aj žalobcovia, ktorí tvrdia, že by mali byť tiež právnymi nástupcami po pôvodných vlastníkoch. Nie je také isté, či títo žalobcovia sú všetci žijúci potomkovia po osobách zapísaných v pozemnoknižnej zápisnici č. 48.

5.6. Za rozporný s vykonaným dokazovaním považovali záver odvolacieho súdu, že z LV č. XXX nevyplýva, že by mal na spoločnej nehnuteľnosti byť zapísaný ako spoluvlastník Slovenská republika v správe Slovenskej správy ciest. Predložené dôkazy preukazujú opak.

5.7. Namietli závery odvolacieho súdu vo vzťahu k tomu, kto je členom spoločenstva; k záverom odvolacieho súdu dodali, že podľa § 2 ods. 1 zákona č. 181/1995 Z. z. je pozemkové spoločenstvo založené práve podľa tohto zákona. Toto malo byť vzaté do úvahy v súvislosti s citovaním zákona č. 81/1949 Zb. SNR. Dali do pozornosti zákonný článok z roku 1913 o nedielných spoločných pasienkoch a nariadenia bývalého ministra orby č. 7000 z roku 1914, podľa ktorého jednotliví spoluvlastníci spoločenstva musia byť v pozemkovej knihe zapísaní, rovnako ako spoločenstvo. Vo vzťahu k tomu v pozemnoknižnej zápisnici č. 48 sú pod B1 zapísaní „Urbársky gazdovia obce Orkucany“ bez uvedenia konkrétnych mien.

5.8. Napokon v doplnení dovolania podaním z 5. mája 2023 uviedli, že v texte dovolania došlo k vypusteniu jedného odseku, ktorý doplnili tvrdením, že súdy nižších inštancií sa nezaoberali otázkou, či nemá byť účastníkom konania aj Pozemkové spoločenstvo Orkucany, z dôvodu, že rozhodnutie sa predovšetkým týka tohto subjektu ako právnickej osoby.

6. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie aj žalovaný 1/ (ďalej aj „dovolateľ 2/“) prostredníctvom právneho zástupcu JUDr. Františka Komku. Prípustnosť dovolania vyvodil z § 420 písm. b) a f) CSP, ako aj z § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie; navrhol, aby odvolací súd postupom podľa § 444 ods. 1, ods. 2 CSP odložil právoplatnosť a vykonateľnosť dovolaním napadnutého rozsudku.

6.1. K skutkovému stavu poukázal na to, že urbárske pozemky boli pôvodne zapísané v pozemnoknižnej



vložke č. 48 v k. ú. O. na vlastníka s názvom „Urbársky gazdovia Obce Orkucany“; takýto subjekt v súčasnej dobe neexistuje a neexistoval ani v období vzniku Pozemkového spoločenstva Orkucany. Namietaná notárska zápisnica bola podkladom pre vykonanie zápisu záznamom do katastra nehnuteľností, čím došlo k zápisu jednotlivých členov Pozemkového spoločenstva Orkucany do katastra nehnuteľností a bola vykonaná evidencia tohto pozemkového spoločenstva na príslušnom lesnom úrade. Ak mali žalobcovia za to, že záznam do katastra bol vykonaný nezákonne, nápravy s a mohli domáhať prostredníctvom správnej žaloby alebo prostredníctvom protestu prokurátora. Navyše bol realizovaný projekt, ktorý bol ako verejná listina zapísaný do KN záznamom. Následne pod číslom zmeny 76/09 bol do katastra nehnuteľností zapísaný geometrický plán, ktorým došlo k vytvoreniu parciel registra „C“ a zápisu parciel na LV č. XXX v k. ú. O.. Taktiež pod číslom zmeny 92/18 bol do katastra nehnuteľností zapísaný ďalší geometrický plán v zmysle žiadosti Slovenskej správy ciest, ku ktorým došlo k prepisu novovytvorených parciel z LV č. XXX na novozaložený LV č. XXXX v k. ú. O.. Vlastníkom podielov pozemkov zapísaných na LV č. XXXX je Slovenská republika.

6.2. Dovolateľ 2/ tvrdil, že sudy nerešpektovali čl. 2, § 215 ods. 1, § 220 ods. 2 CSP, konali v rozpore so základnými princípmi civilného procesu a svoje rozhodnutia zmätočne odôvodnili.

6.3. Namietal, že vecnú legitímáciu v konaní o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je má ten, kto je účastníkom právneho vzťahu alebo práva, o ktoré v konaní ide. Odvolací súd uviedol, že v spore na strane žalobcov vystupujú právni nástupcovia pôvodných vlastníkov podielov spoločnej nehnuteľnosti a na strane žalovaných vystupujú fyzické osoby, ktorými došlo k založeniu pozemkového spoločenstva. Uvedené sa podľa dovolateľa nezakladá na pravde. Niektorí z ť žalobcov s ť členmi namietaného pozemkového spoločenstva; žalobcovia nepreukázali svoje právne a procesné nástupníctvo po pôvodných vlastníkoch, výšku svojich nástupníckych spoluvlastníckych podielov. Nie je pravdou, že na strane žalovaných vystupujú iba fyzické osoby, ktorými došlo k založeniu spoločenstva, nakoľko na strane žalovaných s ť osoby, ktorými nedošlo k založeniu pozemkového spoločenstva. Na strane žalovaných niektoré subjekty nemajú pasívnu vecnú legitímáciu, nakoľko nie sú vlastními sporných nehnuteľností; niektorí zo žalobcov nemajú aktívnu vecnú legitímáciu, nakoľko sú členmi spoločenstva a vlastními spoločnej nehnuteľnosti. Navyše stranou sporu nie je Slovenská republika, ktorá je vlastníkom podielov pozemkov pôvodne patriacich do spoločnej nehnuteľnosti, a ktoré sú zapísané na LV č. XXXX v k. ú. O.; Slovenská republika sa stala vlastníkom urbárskych pozemkov od roku 2012, a teda v čase po podanej žalobe a zápise poznámky na list vlastníctva. S týmito argumentami a odvolací súd nevysporiadal.

6.4. Dovolateľ taktiež namietal, že sudy nižších inšancií určili aj neplatnosť plánu činnosti pozemkového spoločenstva a stanov pozemkového spoločenstva so samotným pozemkovým spoločenstvom, ktoré je subjektom práva a má plnú právnu subjektivitu, a o ktorého dokumenty ide, sudy nižších inšancií nekonali. Ústavný súd pritom v uznesení zo 4. septembra 2016 sp. zn. II. ÚS 673/2016 považoval za ústavne konformný taký výklad, podľa ktorého je pozemkové spoločenstvo aktívne vecne legitimované konať za jednotlivých svojich členov a uznal právo pozemkového spoločenstva konať v rámci súdneho konania za jednotlivých vlastníkov v spore o zaplatenie sumy.

6.5. Dovolateľ 2/ uzavrel, že konanie trpí základnou vadou konania spočívajúcou v nesprávne označených aktívne a pasívne vecne legitimovaných subjektoch v konaní. S týmto skutkovým stavom sa odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku nezaoberal a jeho rozhodnutie je z uvedeného dôvodu nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.

6.6. Dovolacou námietkou bola námietka nesprávneho právneho posúdenia s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) CSP. V tomto smere namietal, že výrok rozsudku okresného súdu je právne neúčinný a nezapisateľný orgánom verejnej správy na úseku katastra nehnuteľností do operátu katastra nehnuteľností. Nevyplyva z neho zmluva o založení akého pozemkového spoločenstva je neplatná a na aké listy vlastníctva a aký majetkový substrát sa teda vzťahuje. Výrok rozsudku vypočítava uznesenia zo stretnutia uskutočneného 22. septembra 2007, ktoré súd určuje za neplatné; týmto konajúcim súd prekročil svoju právomoc z dôvodu, že vyhlasovať za neplatnú určitú finančnú sumu nie je možné a

zoznam vlastníkov a plán činnosti pozemkového spoločenstva nie sú takými právnymi úkonmi, ktoré by zakladali práva, právom chránené záujmy a povinnosti, vo vzťahu ku ktorým by bolo možné určovať ich neplatnosť.

6.7. Podľa názoru dovolateľa 2/ žalobcovia nepreukázali naliehavosť právneho záujmu na zmenu zápisu v o vlastníckych vzťahoch; poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/49/2003, 1Cdo/3/2003, 3Cdo/198/2011 a rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/1859/1999. Tvrdil, že žalobcovia neosvedčili naliehavosť právneho záujmu na určení neplatnosti právnych úkonov, keď sami sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností patriacich pod spoločnú nehnuteľnosť ako aj z dôvodu, že určenia neplatnosti sa domáhajú aj od osôb, ktorým nesvedčí vlastnícke právo k spoločnej nehnuteľnosti. Vyslovením neplatnosti predmetných právnych úkonov nebude odstránená spornosť vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vedeným na LV č. XXX v k. ú. O. a v konečnom dôsledku vyriešená otázka, kto je podielovým spoluvlastníkom titulom práva právneho predchodcu.

6.8. Bolo namieste, aby okresný súd v súlade s princípom proporcionality vykonal samotný test proporcionality a síce, či v danom prípade dochádzalo k účelovým prevodom odo dňa vzniku pozemkového spoločenstva a aj odo dňa podania žaloby, a či ide o situáciu, na ktorú pamätá ustanovenie § 34 ods. 2 katastrálneho zákona. Podľa názoru dovolateľa § 34 ods. 2 katastrálneho zákona nemožno aplikovať a treba vziať do úvahy skutočnosť, že od roku 2007 došlo k mnohým prevodom podielov spoločnej nehnuteľnosti, ale aj k veľkému počtu prechodov, na ktoré by sa takéto súdne rozhodnutie nevzťahovalo. Poukázal na dobromyseľnosť nadobúdateľov.

6.9. Vo vzťahu k naliehavému právnemu záujmu tvrdil, že určením neplatnosti právnych úkonov nebude odstránená ani spornosť vo vzťahu k vlastníctvu spoločnej nehnuteľnosti a takýto rozsudok bude podkladom pre zápis vlastníckeho práva v prospech žalobcov; poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 549/2015.

6.10. Taktiež namietal, že žalobcovia na jednej strane popierajú existenciu pozemkového spoločenstva a výšky aj svojich spoluvlastníckych podielov; sami však niekoľko krát prevádzali svoje spoluvlastnícke podiely na spoločnej nehnuteľnosti a sami uskutočňovali zasadnutia valného zhromaždenia pozemkového spoločenstva.

6.11. Uzavrel, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie nie je zapisateľný do katastra nehnuteľností; nie je možný spätný zápis na neexistujúci subjekt „Urbársky gazdovia Obce Orkucany“. Prílohou rozsudku okresného súdu nie je presný zoznam pôvodných členov, výška ich spoluvlastníckych podielov, na ktorých by sa spätný zápis určením neplatnosti pôvodnej zmluvy o založení pozemkového spoločenstva mal vykonať a zoznam a identifikačné znaky jednotlivých parciel. Poukázal na závery vyslovené Krajským súdom v Prešove v rozsudku z 19. decembra 2014 sp. zn. 3S/88/2013, ktorými krajský súd vyslovil, že sa stotožňuje s názorom správnych orgánov, že ak žalobca považoval záznam do katastra nehnuteľností za nezákonný, mohol s a nápravy domáhať inými prostriedkami, a to žalobou podľa druhej hlavy piatej časti OSP, prípadne podnetom na protest prokurátora.

7. Žalobcovia 1/, 2/, 11/, 15/ a 16/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovaných 2/, 3/, 4/, 6/, 7/, 9/, 19/ a 21/ navrhli, aby dovolací súd dovolanie ako nedôvodné zamietol a žalobcom priznal trovy dovolacieho konania v plnom rozsahu.

7.1. K dovolacej argumentácii uviedli, že z podaného dovolania nie je zrejmé, z akých dôvodov považujú žalovaní rozsudok odvolacieho súdu za nesprávny a žiaden zo žalovanými uvedených dovolacích dôvodov nebol naplnený.

7.2. Ak žalovaní odkázali, resp. citovali odvolanie, o ktorom bolo rozhodnuté napadnutým rozsudkom a citovali podanie z 10. apríla 2018 a podanie z 14. novembra 2017, bez akéhokoľvek relevantného

vymedzenia dovolacieho dôvodu, je dôvod na odmietnutie dovolania, pretože dovolanie nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Poukázali pri tom na § 433 CSP.

7.3. K otázke právoplatne rozhodnutej veci zdôraznili, že z dovolania nevyplyva, akým konkrétnym rozhodnutím malo byť podľa žalovaných právoplatne rozhodnuté o predmete sporu. Jediné začaté a skončené súdne konanie, predmetom ktorého bolo rozhodovanie o návrhu na určenie neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva a uznesení osvedčených vo forme notárskej zápisnice, bolo súdne konanie vedené pred Okresným súdom Prešov pod sp. zn. 29C/191/2010 a pred Krajským súdom v Prešove pod sp. zn. 2Co/21/2021. K rozhodovaniu súdov nižších inštancií tak nebránila prekážka právoplatne rozhodnutej veci a nebola daná ani prekážka litispendencie.

7.4. K tvrdenému porušeniu práva na spravodlivý proces žalobcovia tvrdili, že žalovaní jasne a zrozumiteľne v dovolaní tento dovolací dôvod nevymedzili a nie je zrejmé, v čom konkrétne má spočívať vada rozsudku odvolacieho súdu. Je možné len obtiažne dedukovať, že sudy nižších inštancií mali znemožniť, aby sa stranou sporu stala aj Slovenská republika, pričom bolo znemožnené právo účastníka konania na spravodlivý proces, ale aj porušená rovnosť účastníkov v konaní. Tiež možno dedukovať, že porušením práva na spravodlivý proces malo byť konštatovanie existencie naliehavého právneho záujmu žalobcov, keď sudy nižších inštancií nereagovali na všetky námietky žalovaných a odvolací súd sa nedostatočne vysporiadal s námietkou premlčania.

7.4.1. K posúdeniu aktívnej a pasívnej vecnej legitímácie mali žalobcovia za to, že s touto otázkou sa sudy nižších inštancií dostatočne vysporiadali konštatovaním, že na strane žalobcov vystupujú právni nástupcovia pôvodných vlastníkov podielov spoločnej nehnuteľnosti a na strane žalovaných vystupovali fyzické osoby, ktorými došlo k založeniu pozemkového spoločenstva na základe notárskej zápisnice. Ak tvrdili, že súd sa nedostatočne vysporiadal so skutočnosťami týkajúcimi sa vyvlastnenia nehnuteľností a ich vlastníkom sa mala stať Slovenská republika, s touto skutočnosťou sa odvolací súd vysporiadal a vysporiadal.

7.4.2. Žalovaní spochybňovali naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Pokiaľ však prípustnosť dovolania vymedzili § 420 písm. f) CSP a argumentujú nesprávnym právnym posúdením, argumentácia smerujúca k tomu, že napadnutý rozsudok môže spočívať v nesprávnych právnych záveroch, nezakladá prípustnosť dovolania z dôvodu porušenia práva na spravodlivý proces. Odvolací súd sa pritom s predmetnou otázkou dostatočne jasne, určito a zrozumiteľne vysporiadal, keď konštatoval, že pre posúdenie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe boli rozhodujúce skutočnosti, že vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam bolo zapísané na LV č. XXX titulom notárskej zápisnice, ktorou bola osvedčená zmluva o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany, čo s poukazom na § 132 Občianskeho zákonníka nebolo možné. Odvolací súd dodal, že ani samotní žalovaní nerozporovali tú skutočnosť, že ich vlastníctvo nebolo notárom riadne osvedčené a malo byť osvedčované nielen na základe čestných vyhlásení. Poukázali tiež na skutočnosť, že v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3S/88/2013 boli žalobcovia odkázaní na občianskoprávne konanie.

7.4.3. K námietke premlčania žalobcovia uviedli, že vzhľadom na priebeh konania, pre účely rozsudku odvolacieho súdu, už otázka premlčania nároku nebola sporná a nebolo potrebné, aby sa s ňou súd osobitne, opakovane vysporiadal.

7.5. Žalobcovia uviedli, že pokiaľ žalovaní namietali nesprávne právne posúdenie, nie je zrejmé, ktoré z dovolacích dôvodov podľa § 421 ods. 1 CSP mali žalovaní záujem uplatniť, a teda, či ide o dovolacie dôvody podľa písmena a), b) alebo c) príslušného ustanovenia.

7.5.1. Z dovolania nie je zrejmé právne posúdenie veci, ktoré žalovaní pokladali za nesprávne a žalovaní dostatočne jasne, určito a zrozumiteľne neuviedli, v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia. Dovolacie dôvody podľa § 421 ods. 1 CSP nie sú vymedzené prípustnými dovolacími dôvodmi; z uvedeného dôvodu by mal dovolací súd dovolanie odmietnuť.

8. Žalobcovia 1/, 2/, 11/, 15/ a 16/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovaného 1/ navrhli, aby dovolací súd dovolanie ako nedôvodné zamietol a žalobcom priznal trovy dovolacieho konania v plnom rozsahu.

8.1. Vzhľadom k obdobnej dovolacej argumentácii žalovaného 1/ žalobcovia v podstatnej časti zopakovali svoju argumentáciu. K otázke skutkového stavu zdôraznili, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako zistil odvolací súd a na údajné nesprávne zistenie skutkového stavu dovolací súd nemôže prihliadať.

8.2. K otázke posúdenia aktívnej a pasívnej vecnej legitímácie žalobcovia zopakovali svoje tvrdenia s poukazom na závery vyplývajúce z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu; odvolací súd s a otázkou posúdenia aktívnej a pasívnej vecnej legitímácie strán sporu dostatočným spôsobom vysporiadal, vychádzal zo správne zisteného skutkového stavu veci, vzhľadom na predmet konania na strane žalobcov vystupovali právni nástupcovia pôvodných vlastníkov spoločnej nehnuteľnosti a na strane žalovaných vystupovali fyzické osoby zúčastňujúce sa ustanovujúceho valného zhromaždenia, resp. ich právni nástupcovia.

8.3. Ak žalovaný 1/ namietol, že stranou sporu nebolo Pozemkové spoločenstvo Orkucany, žalobcovia uviedli, že predmetom konania bolo rozhodovanie o návrhu na určenie neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva a uznesení osvedčených vo forme notárskej zápisnice. Tieto dokumenty neboli uzatvorené ani schválené pozemkovým spoločenstvom Orkucany; neboli prijaté orgánmi Pozemkového spoločenstva Orkucany, ktoré v čase ich vyhotovenia neexistovalo. Z uvedeného dôvodu stranami sporu mohli byť len fyzické osoby, ktoré sa zúčastnili ustanovujúceho valného zhromaždenia a nie Pozemkové spoločenstvo Orkucany, ktoré z dôvodu neplatnosti zakladajúcich dokumentov ako samostatný subjekt práva neexistuje.

8.4. Ak žalovaný 1/ namietal nesprávne právne posúdenie v otázke naliehavého právneho záujmu žalobcov, žalobcovia poukázali na závery vyplývajúce z napadnutého rozhodnutia a skutočnosť, že aj správny súd odkázal žalobcov na občianskoprávne konanie.

8.5. Pokiaľ námietkou nesprávneho právneho posúdenia má byť odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke naliehavého právneho záujmu, žalobcovia mali za to, že odvolací súd sa neodchýlil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu; o konštantnú judikatúru dovolacieho súdu vo veci posudzovania existencie naliehavého právneho záujmu sa odôvodnenie odvolacieho súdu opiera.

9. Žalobcovia 3/, 4/, 6/ - 10/, 12/ - 14/ prostredníctvom právneho zástupcu Mgr. Ota Salokyho v písomnom vyjadrení navrhli, aby dovolací súd podané dovolania zamietol ako nedôvodné a k ich neodmietne postupom podľa § 447 písm. f) CSP. Uplatnili nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

9.1. Vo všeobecnosti považovali dovolania za nedôvodné a účelové; dovolacie dôvody nie sú ani v jednom dovolaní riadne vymedzené.

9.2. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. b) CSP uviedli, že tento nie je daný; každá zo strán sporu mala procesnú subjektivitu. Navyše vyjadrili názor, že vzhľadom ku skutočnosti, že vo veci ide o neplatnosť právneho úkonu, postačovala by aktívna legitímácia čo aj len jedného zo žalobcov pre to, aby bol dôvod žalobe vyhovieť.

9.3. Ak dovolatelia poukazovali na to, kto z účastníkov je alebo nie je vlastníkom spoločnej nehnuteľnosti a členom pozemkového spoločenstva, žalobcovia uviedli, že podstata rozhodnutí súdov nižších inštancií je, že vlastníkom spoločnej nehnuteľnosti na základe neplatného právneho úkonu nie je v súčasnosti žiaden z nich a pozemkové spoločenstvo založené nevlastníkmi nikdy ani platne nevzniklo. Toto rozhodnutie dá priestor skutočným právnym nástupcom skutočných pôvodných podielnikov urbáru nadobudnúť ich predchodcom prináležiace podiely na spoločnej nehnuteľnosti, a to riadnym a

transparentným spôsobom prostredníctvom procesov na to určených.

9.4. K účastníctvu Slovenskej republiky v spore žalobcovia uviedli, že tomuto subjektu dovolatelia účastníctvo ani intervenciu neponúkli; vzhľadom na poznámku v katastri nehnuteľností je vecou katastra, aby sa s touto otázkou vysporiadal.

9.5. K otázke účastníctva Pozemkového spoločenstva Orkucany žalobcovia uviedli, že predmetom súdneho prieskumu sú rozhodnutia osôb vystupujúcich ako zakladatelia pozemkového spoločenstva a nie rozhodnutie pozemkového spoločenstva, ktoré napokon ani neexistuje. Vzhľadom k uvedenému nebol dôvod, aby tento „subjekt“ bol účastníkom konania. Dovolateľmi citované uznesenie ústavného súdu sa na prejednávanú vec nevzťahuje, nakoľko v danej veci išlo o žalobu na plnenie a predmetom prejednávanej veci je otázka samotnej subjektivity pozemkového spoločenstva, právneho statusu.

9.6. Žalobcovia nepovažovali napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu za nepreskúmateľné; je zrejmé, že odvolací súd dôvody správnosti rozhodnutia doplnil, keď reagoval na podstatné námietky odvolateľov. Žalobcovia mali za to, že dovolatelia nevymedzili ani dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, ale iba vo všeobecnosti tvrdili nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku.

9.7. Za pravdivé nepovažovali ani tvrdenie dovolateľov, že rozsudky súdov nižších inštancií sú neúčinné a nezapisateľné. Okresný úrad Prešov, pozemkový a lesný odbor už predmetný rozsudok zapísal a neexistujúce pozemkové spoločenstvo z registra vymazal. Predmetný rozsudok sa zapíše aj na úseku katastra.

9.8. K testu proporcionality žalobcovia poukázali na skutočnosť, že poznámka o súdnom konaní v zmysle § 228 CSP, na ktorý § 34 ods. 2 katastrálneho zákona odkazuje, v súlade s princípom právnej istoty chráni žalobcu, ak bude úspešný v súdnom konaní, pred akýmkoľvek následnými prevodmi vlastníctva, keď táto poznámka a priori vyvracia dobromyseľnosť každého nadobúdateľa - upozorňuje ho na spochybnené vlastníctvo, do ktorého má vstúpiť. Poukaz na dobromyseľnosť neobstoí; v prejednávanej veci ide o absolútnu neplatnosť, „zakladatelia“ vedeli pri zakladaní pozemkového spoločenstva, že obchádzajú zákon, keď svoje vlastníctvo odvodzovali od účelových čestných vyhlásení.

9.9. Pokiaľ bola dovolacou námietkou existencia prekážky rozhodnutej veci, resp. prekážky veci začatej, táto neobstoí. Medzi stranami sporu neprebiehala, ani neprebíha iné civilné sporové konanie s rovnakým obsahom. Ak mali dovolatelia na mysli konanie o správnej žalobe žalobcu 1/ s ohľadom na rozdielnu podstatu týchto konaní neobstoí námietka o res iudicata, s čím sa odvolací súd vysporiadal.

9.10. Žalobcovia uviedli, že dovolatelia (zastúpení JUDr. Jánom Klimekom) síce odkázali na § 433 CSP, ktorý však vzápätí porušujú, keď prepisujú svoje predchádzajúce podania bez toho, aby akokoľvek reflektovali rozsudok odvolacieho súdu. V tejto časti je dovolanie vymedzené a odôvodnené neprípustným spôsobom.

9.11. Ak bolo namietané uplynutie premlčacej doby dovolatelia uznávajú, že žaloba mala byť podaná tesne pred jej uplynutím, teda v rámci nej. Podstatné nie je to, ako žalobca naformuluje text petitu, ale to, čoho sa domáha, a či navrhovaný petit je v súlade s nárokom, nakoľko súd môže výrok samotného rozhodnutia upraviť.

10. S dovolaním žalovaného 1/ vyjadrili súhlas žalovaní G. O., B. O., G. O. a G. O.. S dovolaním podľa bodu 5. až 5.8. súhlasili totožní žalovaní, ako aj žalovaný 1/, C. O. a s argumentáciou dovolateľov sa stotožnili.

10.1. Žalovaná 22/ v písomnom vyjadrení považovala dovolanie spísané advokátom JUDr. Komkom ako právnické nezmysly; vznik Pozemkového spoločenstva Orkucany a následnú ťažbu štrku považovala za mafiánsky podvod. Žalovaný 24/ uviedol, že pôvodne už v roku 2004 bola podaná žiadosť potomkov po

urbárskych gazdoch obce Orkucany na Lesný úrad Prešov; odpoveďou úradu bolo, že je potrebné doložiť dedičské konania k pozemkom. Pokiaľ ide o namietané zhromaždenie vlastníkov 22. septembra 2007 notár overil iba priebeh schôdze, nie však listiny, ktoré by osvedčovali vlastníctvo k pozemkom. Mal za to, že žalovaný 1/ zavádza súdy a umelo predlžuje súdne rozhodnutia, ktoré využíva na ďalšie podvody. Mal za to, že tak ako bolo odobraté vlastníctvo podľa podpísania prihlášok do družstva v roku 1958, na základe týchto prihlášok mali byť aj prinavrátené pozemky podľa zákona a nemali sa dostať do rúk žalovaných 1/ a 3/.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolený súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolania žalovaných je potrebné zamietnuť.

12. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, majúci v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

13. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov konaní a rozhodovaní súdov nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť vo veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015).

14. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorý sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto podmienka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/348/2013, 3Cdo/319/2013, 3Cdo/357/2016, 3Cdo/208/2014).

15. Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých spor bol právoplatne skončený meritórnym rozhodnutím musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03). Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti; z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

16. Dovolený súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a §

432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

17. Pred posúdením dovolacích dôvodov vo vzťahu k dovolaniu podaného za žalovaných 2/, 3/, 4/, 6/, 7/, 9/, 19/ a 21/ právny zástupcom JUDr. Jánom Klimekom dovolací súd poukazuje na § 433 CSP, podľa ktorého dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom.

17.1. Dovolatelia v podstatnej časti v dovolaní iba „prekopírovali“ obsah podaného odvolania a písomných vyjadrení realizovaných v konaní pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom. Takýmto spôsobom dovolatelia rozhodne nemohli „obísť“ zákonné ustanovenie (§ 433 CSP), uvedené platí o to viac, že uvedené podania vo veci samej logicky nemohli reagovať na závery vyslovené odvolacím súdom v napadnutom rozhodnutí a absentuje nevyhnutná dovolacia argumentácia, či už poukazom na vady zmätočnosti (§ 420 CSP), resp. nesprávne právne posúdenie (§ 421 CSP). Iba prekopírovanie textu podaní z konania pred súdmi nižších inštancií je z hľadiska prípustnosti dovolania v tomto rozsahu totožné (rovné) s jednoduchým poukazom na podania realizované pred rozhodnutím odvolacieho súdu. Z uvedeného dôvodu sa dovolací súd v tomto rozsahu dovolaním označených žalobcov zaoberať nemohol.

18. V danom prípade dovolatelia vyvodili prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. b), písm. d), písm. f) CSP, ako aj z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP namietajúc nesprávne právne posúdenie výslovne podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

19. Z ustanovenia § 420 písm. b) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu.

19.1. Právna doktrína k tomuto dovolaciemu dôvodu uvádza, že procesná subjektivita strany konania znamená spôsobilosť mať procesné práva a povinnosti, ktoré zákon priznáva strane. Právna veda ju označuje aj ako spôsobilosť byť účastníkom konania. Túto subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti, inak len ten, komu ju priznáva zákon; procesná subjektivita vyplýva z hmotnoprávných predpisov.

19.2. Dôvod zmätočnosti uvedený v § 420 písm. b) CSP je daný vtedy, ak sa konanie viedlo s osobou, ktorá nemala spôsobilosť na práva a povinnosti; teoreticky prichádzajú do úvahy prípady, keď sa viedlo konanie i) s fyzickou osobou ešte nenarodenou, okrem prípadu, že dieťa už bolo počaté a narodilo sa živé, ii) s fyzickou osobou už zomrelou, iii) s neexistujúcou právnickou osobou, prípadne s osobou už zriadenou, resp. už založenou, ktorá však nemá spôsobilosť na práva a povinnosti, s výnimkou takej strany, ktorej procesnú spôsobilosť priznáva priamo zákon.

19.3. Od procesnej spôsobilosti pritom treba odlišovať vecnú legitímáciu strany, aktívnu či pasívnu, ktorá znamená hmotnoprávny vzťah strany sporu k prejednávanej veci. Má ju iba ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorom sa v konaní rozhoduje. Vecná legitímácia a jej nedostatok je z hľadiska prípustnosti dovolania právne bezvýznamná (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s.).

19.4. Dovolateľ v dovolaní ani nekonkretizoval žiadny subjekt, či už na strane žalobcov alebo na strane žalovaných, ktorý by v zmysle vyššie uvedeného nemal procesnú subjektivitu, a teda spôsobilosť mať procesné práva a povinnosti.

19.5. Pokiaľ mal na mysli, že stranou sporu nebola Slovenská republika, ktorá mala po namietanom právnom úkone - zmluve o založení pozemkového spoločenstva nadobudnúť vlastníctvo k časti pozemkov, ktoré tvorili majetkový substrát pozemkového spoločenstva a stranou sporu nebolo samotné

Pozemkové spoločenstvo Orkucany, založené namietanou zmluvou, pri uplatnení tejto námietky by bol príliehavejší poukaz na § 420 písm. f) CSP, v rámci posudzovania dôvodnosti ktorého sa touto otázkou bude dovolací súd zaoberať v ďalšom texte.

19.6. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. b) CSP nenapĺňa ani namietaná absencia aktívnej alebo pasívnej vecnej legitimácie strán sporu.

19.7. V zmysle vyššie uvedeného dovolací súd konštatuje, že vadu vyplývajúcu z ustanovenia § 420 písm. b) CSP nezistil.

20. Z ustanovenia § 420 písm. d) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie.

20.1. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolatelia za prekážku rozhodnutej veci považovali rozhodnutia vydané v správnom konaní, kde mal žalobca I / uplatňovať ten istý dôvod, že podklad pre zápis vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v správnom konaní bol neplatný; súdy jeho námietkam nevyhoveli.

20.2. K uvedenému dovolací súd konštatuje, že Civilný sporový poriadok v § 230 CSP zakotvuje prekážku rozhodnutej veci úpravou, že ak sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať a rozhodovať znovu. Vec však nemožno prejednať a rozhodnúť len za predpokladu, ak sa v prejednáwanej veci vyskytuje totožnosť subjektov v pomere k veci už právoplatne rozhodnutej a totožnosť samotnej veci, ktorá sa stala predmetom konania.

20.3. Pokiaľ dovolatelia poukazovali na správne konanie, rozhodnutia vydané v správnom konaní, podrobené prieskumu v správnom súdnictve a v konečnom dôsledku prieskumu ústavným súdom, dovolací súd uvádza, že z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. januára 2018 sp. zn. II. ÚS 19/2018 vyplýva, že sťažovateľ žiadal Správu katastra Sabinov o výmaz aktuálneho záznamu a obnovenie pôvodného záznamu, v procesnom režime opravy chybných údajov podľa § 59 ods. 1 katastrálneho zákona. Tento návrh bol príslušnou správou katastra zamietnutý, správa katastra uviedla, že pri zázname z roku 2007 nepochybila, pretože notárska zápisnica spĺňala všetky zákonné podmienky a podľa § 59 ods. 1 katastrálneho zákona nemá oprávnenie rozhodovať o súkromnoprávných vzťahoch. Rozhodnutie správy katastra bolo napadnuté správnu žalobou, o ktorej rozhodol Krajský súd v Prešove rozsudkom z 19. decembra 2014 č. k. 3S/88/2013-136 s tým, že sa stotožnil s argumentáciou správy katastra. O odvolaní žalobcu rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 18. septembra 2017 sp. zn. 5Sžo/184/2015, keď konštatoval, že opravu chýb v katastrálnom operáte možno vykonať za predpokladu, že ide o vec nespornú, dotknutými osobami nespochybňovanú a pokiaľ nie je dotknutá novou nadväznou do katastra už zapísanou zmenou. Konaním o oprave chyby preto zásadne nemožno riešiť okrem iného ani existenciu a obsah vlastníckeho, či iného práva k nehnuteľnostiam; opravou chyby v katastrálnom operáte nemôžu byť zmenené, či novozaložené právne vzťahy k nehnuteľnostiam evidovaným v katastri nehnuteľností. Ústavný súd v citovanom rozhodnutí uviedol, že sťažovateľ nenamietal zásah do vlastníckeho práva, ale namietal výlučne porušenie ústavných procesných práv; konštatoval, že správa katastra musí pri vykonaní záznamu rešpektovať akty verejnej moci, ale zaiste nie úplne nekriticky a mechanicky; v predmetnej veci však nie sú výrazné signály, že by notárska zápisnica nebola spôsobilá záznamu, a to takým spôsobom, že by to viedlo k extrémnemu nesúladu medzi skutkovými zisteniami a ich právnou interpretáciou; platforma § 59 katastrálneho zákona v danom prípade nie je vhodná na zmenu záznamu; sťažovateľ by vzhľadom na komplikovanosť pozemkovej transformácie musel podstatne presvedčivejšie argumentovať, že zapísaný má byť urbár, a nie len izolovane, bez ďalšieho trvať na výmaze aktuálneho záznamu. Napokon ústavný súd uviedol, že pri posudzovaní sťažnosti bral do úvahy aj skutočnosť, že sťažovateľovi je paralelne poskytovaná súdna ochrana v civilnom konaní.

20.4. Z uvedenej citácie vyplýva, že nie je daná totožnosť prejednáwanej veci s vecou, ktorá bola



predmetom katastrálneho konania o oprave chybných údajov a následného preskúmania v správnom konaní vydaných rozhodnutí v správnom súdnictve. Konanie o oprave chybných údajov v katastrálnom operáte nemá žiadne prvky totožnosti s prejednávanou vecou. Podstatné je, že o oprave chyby rozhodovala (v tom čase) príslušná správa katastra v prípade veci nespornej; v tomto konaní nemohla správa katastra meniť alebo novozaložiť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam a ani nemohla rozhodnúť o neplatnosti zmluvy o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany v katastrálnom konaní; rozhodovanie o platnosti, či neplatnosti takejto zmluvy je v právomoci súdov rozhodujúcich pôvodne v občianskom súdnom konaní a po zmene procesného predpisu v civilnom sporovom konaní. Nemožno dôvodne konštatovať, že o (ne)platnosti zmluvy o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany bolo rozhodnuté orgánom, ktorý mal právomoc o takejto (ne)platnosti rozhodnúť.

20.5. Konštatujúc vyššie uvedené dovolací súd posudzujúc dovoláciu námietku v zmysle § 420 písm. d) CSP uzatvára, že táto námietka nie je dôvodná, existenciu prekážky rozhodnutej veci dovolací súd nezistil; na žiadne iné konanie a rozhodnutie (okrem katastrálneho konania, podrobeného súdному prieskumu v správnom súdnictve) dovolatelia nepoukázali a ani takéto konanie a rozhodnutie zo spisu nevyplyva.

21. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

22. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

23. Vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP (ako v prípade ďalších väd zmätočnosti uvedených v § 420 CSP) platí, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil namietanej vady zmätočnosti; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/8/2017, 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

24. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

25. Pokiaľ dovolatelia uplatnili dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, z obsahu dovolania možno vyvodit', že

- namietali nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu,
- namietali nevykonateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu,
- namietali okruh strán sporu na strane žalobcu a žalovaného a
- namietali, že stranami sporu neboli subjekty, ktoré stranami sporu mali byť.

26. K tvrdenej nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami,

argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porovnaj I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či sp. zn. 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, 5Cdo/57/2019), alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola strane odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie.

26.1. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), aj z rozhodnutí ústavného súdu vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej.

26.2. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

26.3. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov, patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivý súdny proces, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

26.4. I v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

26.5. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený, nielen s

poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal.

27. Dovolatelia namietali, že odvolací súd sa nevysporiadal s námietkou premĺčania uplatneného nároku, ktorú realizovali nielen v konaní pred súdom prvej inštancie, ale i v podanom odvolaní. Odvolací súd im na nastolenú odvoláciu námietku nedal odpoveď. V dovolaní túto námietku odôvodnili konštatovaním, že žaloba mala iný žalobný petit a rovnako aj právny základ; k zmene žaloby došlo až po trojročnej premĺčacej dobe.

27.1. K uvedenému dovolací súd uvádza, že z rozhodnutí súdov nižších inštancií vyplýva, že žalobcovia sa pôvodne domáhali určenia, že notárska zápisnica (konkretizovaná bode 1.1. tohto rozsudku) o priebehu ustanovujúceho valného zhromaždenia spoluvlastníkov podielov v spoločnej nehnuteľnosti, o založení pozemkového spoločenstva a o výsledku volieb do orgánov pozemkového spoločenstva je neplatná. Táto žaloba bola nepochybne podaná v dobe menej ako tri roky od spísania notárskej zápisnice (dovolací súd tu iba konštatuje, že dobu tri roky ako premĺčaciu dobu vymedzil dovolateľ). Uznesením z 15. marca 2016 súd prvej inštancie pripustil zmenu žaloby; v zmysle zmenenej žaloby sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva a nulitnosti uznesení zo stretnutia označeného ako ustanovujúce valné zhromaždenie pozemkového spoločenstva (ktoré sa konalo 22. septembra 2007). Práve v uvedenom dovolatelia videli premĺčanie uplatneného nároku, k zmene žaloby došlo po uplynutí troch rokov od konania ustanovujúceho valného zhromaždenia.

27.2. Dovolací súd zdôrazňuje, že vzťah notárskej zápisnice a skutočností ňou osvedčenej je vzťahom formy a obsahu; notárska zápisnica dáva obsahu (osvedčovaným skutočnostiam) formu (skutočnosti boli osvedčené vo forme notárskej zápisnice). Nemožno tak bez pochybností konštatovať, že zmenenou žalobou sa žalobcovia pôvodne domáhali niečoho iného ako po zmene žaloby, alebo že by zmenenou žalobou žiadali niečo viac, ako v pôvodnej žalobe.

27.3. Podstatné ale je, že súdy nižších inštancií po posúdení dôvodnosti žaloby uzavreli, že namietaná zmluva o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany je neplatným právnym úkonom, s poukazom na § 39 Občianskeho zákonníka. Mali tak za to, že namietaná zmluva (a logicky aj na ňu nadväzujúce uznesenia z „valného zhromaždenia“ pozemkového spoločenstva) sú absolútne neplatným právnym úkonom.

27.4. V tejto otázke dovolací súd poukazuje na absolútnu a relatívnu neplatnosť právneho úkonu; pri absolútnej neplatnosti je právny úkon od počiatku neplatný bez ohľadu na to, či sa niekto dovoľá jeho neplatnosti; pri relatívnej neplatnosti sa právny úkon považuje za platný, pokiaľ sa niekto jeho neplatnosti nedovoľá; v prípade absencie dovolania sa neplatnosti právneho úkonu relatívne neplatného v stanovenej lehote sa tento právny úkon stáva platným a už nie je možné sa dôvodne jeho neplatnosti dovoľovať.

27.5. Podstatné je, že kým právo dovoľovať sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu sa premĺčuje (vo všeobecnej trojročnej premĺčacej dobe v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka), medzi práva, ktoré sa nepremĺčujú zaraďuje právna doktrína a právna prax aj právo na určenie absolútnej neplatnosti právneho úkonu.

27.6. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobcovia v priebehu konania reagujúci na námietku premĺčania poukázali na absolútnu neplatnosť namietaného právneho úkonu. Z napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu tiež vyplýva, že krajský súd sa otázkou premĺčania nezaoberal.

27.7. Aj keď odvolací súd nedal odpoveď na odvoláciu námietku, vzhľadom k vyššie uvedenému, skutočnosti, že premĺčanie práva domáhať sa vyslovenia neplatnosti právneho úkonu absolútne neplatného v danom prípade neprichádza do úvahy ako aj obsah pôvodného a zmeneného žalobného petitu, dovolací súd konštatuje, že pochybenie odvolacieho súdu nemohlo nadobudnúť takú intenzitu, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces; tvrdenie o premĺčaní nároku z dôvodov vyššie uvedených nemohlo byť otázkou pre rozhodnutie vo veci samej podstatnou.

28. Dovolatelia v rámci namietanej vady zmätočnosti (§ 420 písm. f) CSP) namietali, že rozsudok okresného súdu v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom odvolacieho súdu nie je vykonateľný.

28.1. Pod vykonateľnosťou rozhodnutia rozumieme takú vlastnosť súdneho rozhodnutia, pri ktorej existencii je možné vynútiť splnenie povinnosti i proti vôli povinného subjektu autoritatívnou mocou štátu. Len rozhodnutie, ktoré disponuje vlastnosťou vykonateľnosti, je spôsobilým exekučným titulom a podkladom pre vykonanie exekúcie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s.).

28.2. V prípade určovacích rozhodnutí vydaný rozsudok nie je vykonateľný v zmysle, že by sa ním vynucovalo nejaké konanie alebo povinnosť; jeho cieľom je určiť existenciu, neexistenciu alebo právny vzťah, či právo, čím prináša do právneho vzťahu istotu bez vyžadovania exekúcie ako v prípade rozsudku na plnenie.

28.3. Dovolatelia namietali, že rozhodnutia súdov nižších inštancií nebudú vykonateľné z dôvodu, že na ich základe nebude možné vykonať zmenu zápisu v katastri nehnuteľností.

28.4. Odpoveď na uvedenú námietku poskytol už reálny život. Z listu vlastníctva č. XXX pre k. ú. O. vyplýva, že v časti B je ako vlastníč zapísaný subjekt „Urbársky gazdovia obce Orkucany“, a teda subjekt bez právnej subjektivity, ktorý bol v katastri nehnuteľností evidovaný ako vlastníč urbárskych pozemkov pred zmenou vykonanou na základe namietanej notárskej zápisnice; titul nadobudnutia „na základe pôvodného horevzatia a na základe skutočného rozdielu z 31. decembra 1929, III. etapa - číslo zmeny 127/1992“; iné údaje: Z-1114/2023 - rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2Co/21/2021, ktorý nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť 4. mája 2023 - číslo zmeny 127/2023.

28.5. Z prílohy vyjadrenia žalobcov k dovolaniu vyplýva, že Národné lesnícke centrum Zvolen eviduje Pozemkové spoločenstvo Orkucany, so zápisom 14. novembra 2007 ako zaniknuté, s dátumom zrušenia 14. novembra 2007, čo korešponduje s následkami vyslovenia absolútnej neplatnosti právneho úkonu ex tunc.

28.6. Námietka nevykonateľnosti je tak nedôvodná. Ostatné otázky nastolené dovolateľmi (dopad na nové vlastnícke vzťahy, na vyvlastnenie, na poplatkové povinnosti, na koho budú nehnuteľnosti vedené a pod.) sú vo vzťahu k reálnej vykonateľnosti rozhodnutia iba otázkami hypotetickými. Napadnuté rozhodnutie okresného súdu v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom odvolacieho súdu je nielen vykonateľné, ale aj reálne vykonané.

29. V rámci zmätočnostnej vady dovolatelia namietali, že záver súdov nižších inštancií vo vzťahu k aktívnej a pasívnej vecnej legitímácii je nesprávny.

29.1. K vecnej legitímácii sa vyjadril už súd prvej inštancie (rozsudok okresného súdu spolu s potvrdzujúcim rozsudkom odvolacieho súdu tvoria kompletizujúcu jednotu) a uzavrel, že bola splnená aj podmienka vecnej legitímácie strán sporu, keď konštatoval, že všetky osoby, ktoré sa zúčastnili ustanovujúceho valného zhromaždenia, prípadne ich právni nástupcovia, boli označení ako účastníci konania na strane žalobcu alebo žalovaného. K uvedenému odvolací súd dodal, že na strane žalobcov vystupujú právni nástupcovia pôvodných vlastníkov podielov spoločnej nehnuteľnosti zapísanej v pozemknoknižnej vložke č. 48 pre k. ú. O., na strane žalovaných vystupujú fyzické osoby, ktorými došlo k založeniu pozemkového spoločenstva na základe notárskej zápisnice z 2. októbra 2007. Je tak zrejmé, že súdy nižších inštancií sa otázkou aktívnej a pasívnej vecnej legitímácie zaoberali a v tomto smere napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nie je nepreskúmateľné.

29.2. Súdy nižších inštancií (a strana žalobcu ako dominus litis sporu) tak akceptovali doktrínálny názor, že v prípade žaloby o neplatnosť právneho úkonu sa vyžaduje, aby na strane žalovaných ako núteného procesného spoločenstva vystupovali všetci účastníci dotknutého právneho úkonu. Účastníkmi tohto

úkonu sú všetci tí, ktorí uzatvárali namietanú zmluvu o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany.

29.3. Závery súdov nižších inšancií v tejto otázke nevykazujú ani iné vady, ktoré by bolo možné subsumovať pod vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

29.4. Skutočnosť, že na strane žalobcov vystupujú aj osoby, ktoré sú členmi pozemkového spoločenstva neznamena, že tieto subjekty sa nemôžu domáhať vyslovenia neplatnosti zmluvy, ktorými bolo pozemkové spoločenstvo založené; v prípade absolútnej neplatnosti právneho úkonu nie je ustanovené, že neplatnosti sa nemôže domáhať ten, kto neplatnosť spôsobil. Napokon žalobnou námietkou bolo tvrdenie, že k založeniu pozemkového spoločenstva došlo aj osobami, ktoré v tom čase neboli vlastními pozemkov tvoriacich materiálny substrát pozemkového spoločenstva a nepreukázali nadobudnutie vlastníctva po svojich právnych predchodcoch. V konečnom dôsledku žalobca je ten, kto podá žalobu a tento subjekt určuje okruh subjektov na žalovanej strane. Aj z toho dôvodu sú na žalovanej strane aj osoby, ktoré so žalobou (a aj s rozhodnutím odvolacieho súdu súhlasili), žalobu nepodali a na jej podanie nespĺnomocnili právneho zástupcu zastupujúceho žalobcov. Aj z uvedeného dôvodu museli byť takéto osoby, v dôsledku núteného procesného spoločenstva, účastníkmi konania na strane žalovaných. Dovolatelia namietli, že v prípade niektorých žalobcov ide o osoby, ktoré nie sú vlastními nehnuteľností patriacich pozemkovému spoločenstvu a svoje nástupníctvo po právnych predchodcoch, ktorí mali byť vlastními (spoluvlastníkmi) predmetných nehnuteľností, nepreukázali. Uvedená otázka je v zásade meritom sporu vo vzťahu k založeniu pozemkového spoločenstva. Pre takéto osoby na strane žalobcu platí, že majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení, striktné vyžadovanie nadobudnutia vlastníctva od právnych predchodcov by mohlo mať za následok odopretie spravodlivosti.

29.5. Na strane žalovaných podľa dovolacieho tvrdenia vystupujú nielen osoby, ktoré boli účastné na založení pozemkového spoločenstva, ale aj osoby, ktoré sú evidované ako spoluvlastníci spoločnej nehnuteľnosti. Z obsahu spisu vyplýva, že k zápisu vlastníckeho práva k spoločnej nehnuteľnosti došlo v minulosti práve na základe zmluvy o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany a na „valnom zhromaždení“ prijatých uznesení; vlastníci spoločnej nehnuteľnosti, ktoré v čase založenia spoločenstva neboli jeho členmi, potom nevyhnutne odvodzujú svoje vlastníctvo od prevodu alebo prechodu práva od osôb, ktoré na založení pozemkového spoločenstva účastné boli. Podstatné je, či sú stranami sporu (či už na strane žalobcov alebo žalovaných) všetci tí, ktorí zmluvu o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany uzatvárali; o tejto skutočnosti dovolacia argumentácia mlčí.

30. Dovolacou námietkou bolo tvrdenie, že žalovaným mala byť aj Slovenská republika v dôsledku neskoršieho nadobudnutia vlastníckeho práva k časti spoločnej nehnuteľnosti v dôsledku vyvlastnenia, resp. prevodov vlastníckeho práva.

30.1. Dovolací súd pripomína, že predmetom konania nebolo určenie vlastníckeho práva k spoločnej nehnuteľnosti, ale určenie neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva a uznesení prijatých na „valnom zhromaždení“. Dovolatelia ani netvrdili, že Slovenská republika bola účastná na zmluve o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany; z logiky veci v dôsledku až následných prevodov a prechodov práva na Slovenskú republiku vyplýva, že účastná na zmluve o založení pozemkového spoločenstva nebola. Na Slovenskú republiku tak nemožno aplikovať ustanovenie o nútenom procesnom spoločenstve, najmä v prípade, ak súdy nižších inšancií rozsiahlo argumentovali o záväznosti rozsudku aj na právnych nástupcov pôvodných vlastníkov zapísaných do katastra nehnuteľností na základe zmluvy o založení pozemkového spoločenstva a v dôsledku zápisu poznámky v katastri nehnuteľností o prebiehajúcom súdnom spore.

31. Dovolatelia rovnako namietali zmätočnosť rozhodnutia v o vzťahu k účasti v spore samotného Pozemkového spoločenstva Orkucany. Aj v tomto smere dovolací súd pripomína predmet konania, v ktorom s a žalobcovia domáhali určenia neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva a uznesení prijatých na „valnom zhromaždení“; z logiky veci vyplýva, že stranami sporu na žalovanej strane mali byť subjekty, ktoré boli účastníkmi zmluvy o založení pozemkového spoločenstva (ak neboli

na strane žalobcov, prípadne sa k žalobcom v priebehu konania nepripojili) a nie pozemkové spoločenstvo samotné. Všetky namietané úkony sú úkonmi „zakladateľov“ pozemkového spoločenstva a nie úkonmi samotného pozemkového spoločenstva ako subjektu s právnou subjektivitou.

32. Napokon z dovolacej argumentácie možno okrajovo vyvodiť nepreskúmateľnosť v otázke záverov o tom, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení je daný. V tomto smere pôsobia dovolania čiastočne zmätočne z dôvodu, že rovnaká otázka je namietaná prostredníctvom námietky nesprávneho právneho posúdenia.

32.1. K uvedenému ale dovolací súd len konštatuje, že v otázke naliehavého právneho záujmu rozhodnutie odvolacieho súdu nepreskúmateľnosťou netrpí; ide o podstatnú právnu otázku, ktorej súdy nižších inštancií venovali podstatnú pozornosť; k uvedenému sa bližšie dovolací súd vyjadrí pri vysporiadaní sa s námietkou nesprávneho právneho posúdenia.

33. Reagujúc na vyššie uvedené dovolací súd v rámci zmätočnosťných vád uzatvára, že vady zmätočnosti namietané dovolateľmi nezistil; dovolanie namietajúce nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu je síce prípustné, ale nie dôvodné; uvedená skutočnosť je dôvodom pre zamietnutie podaných dovolaní.

34. Žalovaní uplatnili dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP namietajúc nesprávne právne posúdenie výslovne podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

35. Pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP, dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

35.1. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zdefiniuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková), ktorá musí mať zreteľné charakteristické znaky. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o otázku právnu, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil rozhodnutie napadnuté odvolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a) až c) ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napríklad sp. zn. 1Cdo/126/2017, 2Cdo/225/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/89/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/73/2017).

35.2. Ak dovolací súd má riešiť právnu otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), tak v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení je povinnosťou dovolateľa ako procesnej strany a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom, uviesť ako ju riešil odvolací súd, b) uviesť ako mala byť táto otázka správne riešená (viď uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/146/2017 z 22. februára 2018), c) uviesť rozhodnutia odvolacieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd odkloniť.

36. Z hľadiska právnej doktríny a judikatúry je otázka naliehavého právneho záujmu skôr otázkou právnou ako skutkovou, a to z dôvodu, že s ňou sa týka posúdenia, či je navrhovaná určovacia žaloba vhodným a účinným procesným nástrojom ochrany právneho postavenia žalobcu v konkrétnom

případe. Posúdenie existencie naliehavého právneho záujmu je súčasťou skúmania procesnej prípustnosti žaloby, nie jej meritórneho posúdenia.

37. Posúdenie právnej otázky naliehavého právneho záujmu namietali žalovaní 2/, 3/, 4/, 6/, 7/, 9/, 19/ a 21/ zastúpení JUDr. Jánom Klimekom, ako aj žalovaný 1/ zastúpený JUDr. Františkom Komkom.

37.1. Pokiaľ ide o nastolenie právnej otázky žalobcami zastúpenými JUDr. Jánom Klimekom, podľa dovolacieho súdu námietka nesprávneho právneho posúdenia nebola vymedzená procesne prípustným spôsobom (bod 35.2. tohto rozsudku); námietka absencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je tak iba vyjadrením nesúhlasu s právnym posúdením vykonaným súdmi nižších inštancií ak tvrdili, že každý, kto sa domnieval, že má podiel na spoločnej nehnuteľnosti (tvoriacej majetkový substrát pozemkového spoločenstva), mal možnosť podať žalobu na určenie vlastníckeho práva; v prípade úspechu by sa stal vlastníkom (spoluvlastníkom) spoločnej nehnuteľnosti a stal by sa členom Pozemkového spoločenstva Orkucany.

37.2. Aj žalovaný 1/ v zásade nenaformuloval právnu otázku; vyjadril sa, že žalobcovia neosvedčili naliehavý právny záujem na požadovanom určení; neosvedčili naliehavosť právneho záujmu na zmenu zápisu vlastníckych vzťahov; žalobcovia neosvedčili naliehavý právny záujem z dôvodu, že sami sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností patriacich pod spoločnú nehnuteľnosť a určenia neplatnosti sa domáhajú aj od osôb, ktorým nesvedčí vlastníckeho práva k spoločnej nehnuteľnosti; vyslovením neplatnosti právnych úkonov nebude odstránená spornosť vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a v konečnom dôsledku nebude vyriešená otázka, kto je podielovým spoluvlastníkom titulom právneho predchodcu.

38. Dovolací súd konštatuje, že meritom sporu bola otázka platnosti, či neplatnosti zmluvy o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany a na „valnom zhromaždení“ prijatých uznesení a nie určenie vlastníckeho práva k spoločnej nehnuteľnosti; vlastnícke právo bolo v čase vykonania namietaných právnych úkonov zapísané na subjekt „Urbársky gazdovia obce Orkucany“. Iba sekundárnym dôsledkom neplatnosti zmluvy o založení Pozemkového spoločenstva Orkucany a ďalších namietaných úkonov bola spätná zmena zápisu v katastri nehnuteľností, a teda zmena vlastníckych práv, v dôsledku účinkov ex tunc absolútnej neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva.

38.1. Podstatnou otázkou, ktorú súdy nižších inštancií riešili a na jej riešení založili svoje rozhodnutie, bola otázka, či zakladateľmi pozemkového spoločenstva mohli byť osoby, ktoré neboli v čase uzavretia zmluvy o zriadení pozemkového spoločenstva vlastníkmi nehnuteľnosti, tvoriacej majetkový substrát spoločenstva. Podľa záverov odvolacieho súdu žalovaní nerozporovali skutočnosť, že ich vlastníctvo nebolo notárom riadne osvedčené z dôvodu, že vlastníctvo osvedčovali iba na základe čestných vyhlásení. Z uvedeného dôvodu už okresný súd uzavrel, že čestné prehlásenia o právnom nástupníctve nespĺňajú náležitosti právneho úkonu preukazujúceho ich vstup do práva povinností právneho predchodcu; žalobe vyhovel pre zistenie absolútnej neplatnosti právneho úkonu pre rozpor so zákonom č. 181/1995 Z. z., konkrétne § 2 ods. 2.

38.2. Tieto závery súdov nižších inštancií neboli v dovolacom konaní namietané prostredníctvom námietky nesprávneho právneho posúdenia (§ 421 ods. 1 CSP).

39. Súd prvej inštancie rozsudkom (prvým v poradí) žalobu zamietol z dôvodu, že žalobcovia nepreukázali naliehavý právny záujem na požadovanom určení; odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie (prvý v poradí) zrušil práve z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia tejto právnej otázky a vyslovil pre súd prvej inštancie záväzný právny názor. Aj keď sa okresný súd s týmto názorom odvolacieho súdu nestotožnil, z dôvodu kasačnej záväznosti ho rešpektoval.

39.1. Odvolací súd záver o existencii naliehavého právneho záujmu založil na rozhodujúcich skutočnostiach, z ktorých považoval skutočnosť, že vlastnícke právo k nehnuteľnostiam (tvoriacim majetkový substrát vznikajúceho pozemkového spoločenstva) bolo na list vlastníctva zapísané práve

titulom notárskej zápisnice, ktorou bola osvedčená zmluva o založení pozemkového spoločenstva, čo s poukazom na § 132 Občianskeho zákonníka nebolo možné. Odkázal na porušenie zákona č. 181/1995 Z. z. a § 34 ods. 2 katastrálneho zákona, ako aj skutočnosť, že správny súd v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3S/88/2013 odkázal na občianskoprávne konanie.

40. Dovolatelia namietali odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, za rozhodnutia, od ktorých sa odvolací súd odklonil, považovali rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/49/2003, 1Cdo/3/2003, 3Cdo/198/2011.

40.1. Z rozsudku sp. zn. 4Cdo/49/2003 vyplýva názor, že naliehavý právny záujem podľa § 80 písm. c) OSP je daný vtedy, ak existuje aktuálny stav právnej neistoty medzi navrhovateľom a odporcom, ktorý je ohrozením navrhovateľovho právneho postavenia a ktorý iným právnym prostriedkom nemožno odstrániť; nie je pritom rozhodujúce, ako táto neistota vznikla.

40.2. Podľa rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/3/2003 ak je žalovaný ako odporca zapísaný v katastri nehnuteľností ako o vlastník, má navrhovateľ naliehavý právny záujem na určení svojho vlastníckeho práva, lebo také rozhodnutie súdu môže byť podkladom pre vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností.

40.3. Podľa rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/198/2011 súdna prax sa ustálila na názore, že určovacia žaloba je spravidla prípustná pri spornosti práv (právnych vzťahov) k nehnuteľnostiam evidovaných v katastri nehnuteľností, ak rozsudok vyhovujúci žalobe môže prívodiť zosúladenie evidovaného a právneho stavu.

40.4. Naproti tomu odvolací súd argumentoval (aj) s poukazom na závery vyslovené Najvyšším súdom Slovenskej republiky v rozhodnutí z 11. decembra 2019 sp. zn. 2ObdoV/11/2019, podľa ktorých žalobca má naliehavý právny záujem, či tu právo je alebo nie je podľa ustanovenia § 80 písm. c) OSP v znení účinnom do 30. júna 2016 (rovnako aj podľa § 137 písm. c) CSP) vtedy, ak je určovacia žaloba schopná odstrániť existenciu neistoty medzi stranami sporu a poskytnúť pevný základ pre ich právny vzťah, za predpokladu, že túto neistotu nie je možné odstrániť iným prostriedkom ochrany práv.

41. Vzhľadom na určovaní charakter podanej žaloby, súdy nižších inštancií správne skúmali existenciu naliehavého právneho záujmu; vyhodnotili, že žalobcovia majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Dovolací súd aj s ohľadom na skutočnosť, že žaloba bola podaná za účinnosti predošlého procesného predpisu, Občianskeho súdneho poriadku, uvádza, že základným procesným predpokladom úspechu žaloby o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je podľa § 80 písm. c) OSP účinného do 30. júna 2016 existencia naliehavého, t. j. kvalifikovaného právneho záujmu na požadovanom určení, ktorý bol daný tam, kde by bez tohto určenia bolo právo žalobcu neisté, alebo kde by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým. Právna úprava teda rozlišovala medzi určením existencie práva a právneho vzťahu bez toho, aby takéto odlišenie malo vecný význam.

41.1. K zmene systému určovacích žalôb došlo prijatím novej procesnej právnej úpravy Civilného sporového poriadku, účinnnej od 1. júla 2016, ktorý už určenie existencie právneho vzťahu výslovne neuvádza. Jeho § 137 (písm. c) a písm. d)) rozlišuje medzi žalobou, ktorou možno požadovať, aby sa rozhodlo o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem, pričom naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu (písm. c)), alebo o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu (písm. d)). Ako uvádza komentár k Civilnému sporovému poriadku (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 504) právny záujem na určení práva vyplýva z právneho predpisu, ak právny predpis určitú osobu oprávňuje, alebo jej ukladá podať bližšie špecifikovanú žalobu. Oprávnenie podať takúto určovaciu žalobu zakladá nevyvrátiteľnú domnienku, že právny záujem žalobcu je daný. Takýmito typmi žalôb sú napr. žaloba na určenie popretej pohľadávky prihlásenej do konkurzu (§ 32 zákona o konkurze a vyrovnaní), alebo žaloba na vylúčenie veci z exekúcie, ak tretia strana uplatňuje právo na vec, ktoré nepripúšťa exekúciu (§ 55 ods. 1 Exekučného poriadku). Podľa toho istého zdroja sú zmluvy a iné právne úkony, ich



existencia, platnosť či neplatnosť právnymi skutočnosťami. Nová právna úprava pripúšťa žalobu na určenie právnej skutočnosti iba za predpokladu, že tak vyplýva z právneho predpisu (hmotného práva). Príkladmi týchto žalôb sú žaloba o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru podľa § 77 Zákonníka práce, žaloba o určenie neplatnosti dražby podľa § 21 ods. 2 zákona o dobrovoľných dražbách, alebo žaloby vyvolané sporom o dedičské právo (§ 194 Civilného mimosporového poriadku).

41.2. Dovolací súd zdôrazňuje, že žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu bez opory v právnom predpise, by za súčasnej úpravy zrejme neobstála; právne úkony sú právnymi skutočnosťami a prípustnosť takejto žaloby je v súčasnosti daná iba v prípade, že podanie takejto žaloby vyplýva z hmotného práva.

41.3. Prípustnosť žaloby podanej za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku sa posudzuje podľa OSP, vrátane posúdenia prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti právneho úkonu. Procesná úprava je síce charakteristická zásadou okamžitej aplikability procesného predpisu; aj z tejto zásady existujú výnimky. Dovolací súd poukazuje na § 470 ods. 2 CSP, podľa ktorého právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. S prihliadnutím na ústavno-právnu zásadu ochrany legitímnych očakávaní v spore je potrebné posudzovať otázku prípustnosti určovacej žaloby a naliehavého právneho záujmu podľa právnej úpravy účinnej v čase podania žaloby. Inak povedané, pokiaľ je určovacia žaloba prípustná v čase jej podania pri zistení naliehavého právneho záujmu, nemožno ju zamietnuť iba z dôvodu, že neskorší procesný predpis pri takomto type žaloby uvádza, že je prípustná iba vtedy, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

41.4. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení by bol daný tam, kde by bez tohto určení bolo právo žalobcu neisté, alebo kde by sa bez tohto určení stalo jeho právne postavenie neistým. Právny záujem žalobcu musí byť podľa požiadavky zákona kvalifikovaný, t. j. naliehavý. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností, čo pre žalobcu znamenalo nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žadanom určení, čo je jednou z podmienok na to, aby súd mohol žalobe meritórne vyhovieť. Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná určitými aspektmi: žalovaným je popieraná existencia (neexistencia) práva, resp. právneho pomeru žalobcu, teda je tu stav, že právo, resp. právny vzťah medzi stranami sporu je sporný (existencia aktuálneho stavu objektívnej právnej neistoty); jestvuje ohrozenie práva, či právneho vzťahu a toto ohrozenie nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom. Naliehavý právny záujem sa viaže k žalobe, resp. k otázke, či určovacia žaloba môže byť spôsobilým procesným nástrojom ochrany práva (rozhodnutie NS SR sp. zn. 5MCdo/1/2010). Odvolací súd pripomína, že určovacia žaloba má preventívnu povahu - má poskytnúť ochranu právneho postavenia žalobcu skôr, ako dôjde k porušeniu práva. Naliehavý právny záujem na určení v prípade, ak možno žalovať na plnenie môže byť daný, ak sa určovacou žalobou vytvorí základ pre právne vzťahy strán sporu a predíde sa tak ďalším žalobám na plnenie. Tam, kde právo už porušené bolo, je prostriedkom ochrany žaloba na plnenie. Podľa ustálenej súdnej praxe žalobca má naliehavý právny záujem na určení, že je vlastníkom nehnuteľnosti vždy, ak je žalovaný zapísaný v katastri nehnuteľností.

42. V prejednávanej veci dovolací súd podporne poukazuje na možnosť ingerencie súdu vyplývajúcu z § 19 ods. 4 zákona č. 181/1995 Z. z. v znení platnom ku dňu založenia pozemkového spoločenstva v otázkach hospodárenia so spoločnou vecou prijatých valným zhromaždením spoločenstva; ako aj v prípade sporov medzi členmi spoločenstva (§ 22 zákona č. 181/1995 Z. z.).

42.1. Výsledkom právnych úkonov, pri ktorých súdy nižších inštancií určili, že sú neplatné, bolo nielen založenie pozemkového spoločenstva (postihnutého vadou absolútnej neplatnosti), ale aj zápis tohto pozemkového spoločenstva do príslušnej evidencie a zmena vlastníkov na príslušnom liste vlastníctva.

42.2. Ustálená požiadavka pre existenciu naliehavého právneho záujmu, a teda spornosť zápisu v katastri nehnuteľností, je splnená; žalobcovia sú osobami, ktorí evidenciu v katastri nehnuteľností dostatočným spôsobom zospornili; žaloba teda slúži aj k zosúladeniu sporných údajov so stavom skutočným.

42.3. Pokiaľ žalovaní poukazovali na § 5 ods. 4 zákona č. 181/1995 Z. z. dovolací súd konštatuje, že toto ustanovenie k odstráneniu namietanej neplatnosti zmluvy o založení pozemkového spoločenstva neslúži, v konečnom dôsledku spoločenstvo môže na konanie pred súdom osobu tvrdiacu svoje právo k spoločnej nehnuteľnosti iba odkázať. Na to, aby k tomuto postupu mohlo dôjsť, musí spoločenstvo existovať, a teda byť platne založené. K uvedenému podľa záverov súdov nižších inštancií nedošlo. Dovolací súd dodáva, že z nepráva (založeného zmluvou postihnutou sankciou absolútnej neplatnosti) právo vzniknúť nemôže.

42.4. Vzhľadom k uvedenému dovolací súd konštatuje, že odklon právneho posúdenia súdmi nižších inštancií od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nezistil.

42.5. Na uvedenom nič nemení skutočnosť, že na základe vykonateľných rozhodnutí súdov nižších inštancií nedošlo k zápisu konkrétnych právnych nástupcov pôvodných urbárikov na list vlastníctva ako vlastníkov spoločnej nehnuteľnosti, ale došlo iba k obnoveniu pôvodného zápisu na „Urbársky gazdovia obce Orkucany“. Ako príliehavo uviedol právny zástupca žalobcov, v ďalšom postupe bude potrebné vysporiadať samotný vznik pozemkového spoločenstva so zodpovedajúcimi zápismi vlastníckych práv k spoločnej nehnuteľnosti v súlade s právnou úpravou pozemkových spoločenstiev.

43. Iba na okraj dovolací súd reagujúc na dovoláciu argumentáciu uvádza, že vykonanie testu proporcionality s poukazom na dobromyseľnosť nových nadobúdateľov spoluvlastníckych podielov (po spornom založení pozemkového spoločenstva) nebolo namieste z dôvodu absolútnej neplatnosti právneho úkonu a zápisu poznámky na list vlastníctva pred prevodmi a prechodmi spoluvlastníckych podielov na spoločnej nehnuteľnosti.

44. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že dovolania žalovaných v časti namietajúcej vadu podľa § 420 písm. f) CSP boli síce prípustné, ale nie dôvodné, v časti namietajúcej vadu podľa § 420 písm. b) a d) CSP neprípustné, tiež neprípustné v časti namietajúcej nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP pre nezistený odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Z uvedeného dôvodu dovolací súd dovolanie ako celok zamietol (§ 448 CSP).

45. Dovolací súd pri rozhodovaní o trovách dovolacieho konania aplikoval § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP. V dovolacom konaní boli v plnom rozsahu úspešní žalobcovia, proti v dovolacom konaní neúspešným žalovaným, nakoľko dovolací súd dovolanie zamietol. Preto náhradu trov konania priznal v dovolacom konaní úspešným žalobcom proti žalovaným, ktorí dovolanie podali; náhradu trov konania žalobcom nepriznal proti žalovaným, ktorí dovolanie nepodali a stranami dovolacieho konania sa stali v dôsledku núteného spoločenstva na strane žalovaných. Žalobcom, ktorí v dovolacom konaní boli nečinní, nárok na náhradu trov dovolacieho konania nevznikol.

46. Najvyšší súd nezistil splnenie predpokladov pre vyhovieť návrhu žalovaného / na odloženie právoplatnosti a vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozsudku krajského súdu v zmysle § 444 ods. 1 a 2 CSP a v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/144/2019, 4Cdo/108/2019, 9Cdo/72/2020, 9Cdo/184/2020).

47. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

## **Poučenie:**

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.